

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ

www.parlament.org.ua

ТІНЬОВИЙ ЗВІТ

ЩОДО СТАНУ ВИКОНАННЯ УРЯДОМ
УКРАЇНИ РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ У СПРАВІ БУРМИЧ ТА
ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ

Підготовка та презентація аналітичних доповідей у форматі Shadow Report (тіньові звіти) є частиною проекту, який реалізує ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив» у рамках Програми USAID «РАДА: відповідальність, підзвітність, демократичне парламентське представництво», що виконується Фондом Східна Європа.

Тіньовий звіт «Реформа державної служби України: Реалізація профільного закону 2016–2017 рр.» підготовлено з метою підтримки здійснення контрольної функції Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування.

Місією ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив» є сприяння утвердженню демократичних цінностей, розвитку політичної культури та правової свідомості громадян і політиків, розповсюдження кращих світових практик для формування ефективних державних інституцій, сприяння євроінтеграційному вектору розвитку України.

КОНТАКТИ

Громадська організація «ЛАБОРАТОРІЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ»

Юридична адреса: м. Київ, вул. Сковороди, 2

Фактична адреса: м. Київ, вул. Нижній Вал, 15, оф. 303

Тел: +380 44 531 37 68

E-mail: info@laboratory.kiev.ua

Web-page: www.parliament.org.ua

ЗМІСТ

- 4 Список використаних джерел.
- 5 Стислий огляд проблеми
- 11 Аналіз запропонованих Урядом України заходів
- 11 Вжиття заходів щодо виконання рішень національних судів винесених на користь заявників у справі Бурмич та виплати компенсації;
- 13 Вжиття заходів щодо запровадження ефективної системи виконання рішень національних судів.
- 13 Запровадження ефективного механізму виконання нових рішень.
- 15 Погашення наявної заборгованості.
- 17 Додаток 1. Інформація, надана Міністерством юстиції Уповноваженому ВРУ з прав людини.
- 22 Додаток 2. Інформація, надана Міністерством юстиції на депутатські запити.
- 41 Додаток 3. Адвокатський запит від представника ТОВ “Гуд Едвайс”.
- 43 Додаток 4. Відповідь Урядового Уповноваженого у справах виконання рішень ЄСПЛ на адвокатський запит.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЗАКОН УКРАЇНИ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» № 3477-15 від 23.02.2006.

КОНВЕНЦІЯ про захист прав людини і основоположних свобод (ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997).

ПОСТАНОВА Кабінету Міністрів України «Деякі питання виконання рішень судів, що гарантовані державою, а також рішень Європейського суду з прав людини» № 703 від 16.09.2015.

ПОСТАНОВА Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення платежів, пов'язаних з виконанням рішень закордонних юрисдикційних органів, прийнятих за наслідками розгляду справ проти України» № 408 від 7.03.2007.

ПРОЕКТ ЗАКОНУ Про гарантії держави щодо виконання судових рішень № 9127 від 08.09.2011;
ЗАКОН УКРАЇНИ Про гарантії держави щодо виконання судових рішень № 4901-17 від 05.06.2012.

РЕГЛАМЕНТ Європейського суду з прав людини. Рада Європи, Страсбург, 01.11.2003.

СПРАВА Бурмич та інші проти України, Заяви №46852/13 та інші, ЄСПЛ (Велика Палата), 12 жовтня 2017 року.

УХВАЛА Валентина Ніканорівна ВЕЛИКОДА проти України, Заява № 43331/12, ЄСПЛ (П'ята секція), 3 червня 2014 року.

ЩОРІЧНА ДОПОВІДЬ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні / Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. – Київ, 2018. – 661 с.

CASE OF YURIY NIKOLAYEVICH IVANOV v. UKRAINE, no. 40450/04, ECtHR (Fifth Section), Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 15.10.2009.

Communication from the authorities (23/02/2018) concerning the case of Burmych and Others v. Ukraine (Application No. 46852/13). – External link: <https://rm.coe.int/1310th-meeting-march-2018-dh-communication-from-the-authorities-23-02-/168078fa91>

СТИСЛИЙ ОГЛЯД ПРОБЛЕМИ

Проблема невиконання рішень національних судів вперше була констатована Європейським судом у справі «Жовнер проти України» (заява № 56848/00, рішення від 29.06.2004 р.) та «Войтенко проти України» (заява № 18966/02, рішення від 29.06.2004 р.).

На жаль, впродовж 5 років Урядом України не було вжито ефективних заходів для вирішення даної проблеми, що спричинило значне збільшення кількості скарг до Європейського суду, як наслідок, Судом було вирішено застосувати процедуру пілотного рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (рішення № 40450/04 від 15.10.2009 р.) [10].

ЗОКРЕМА, СУД ЗАЗНАЧИВ НАСТУПНЕ

90. Структурні проблеми, на існування яких Суд вказує в цій справі, мають широкомасштабний і комплексний характер. Судячи з наявної інформації, вони вимагають здійснення всебічних і комплексних заходів, можливо, законодавчого та адміністративного характеру, із залученням різних національних органів. Справді, Комітет міністрів має кращі можливості і ресурси для здійснення моніторингу за заходами, які має запровадити Україна в цьому зв'язку.

91. Суд схвально відзначає, що питання щодо запровадження заходів для подолання структурних проблем тривалого невиконання рішень та відсутності національних засобів юридичного захисту вже детально розглядалося Комітетом міністрів у взаємодії з органами влади України (див. пункти 38–39 вище). Проте аналіз висновків, яких Суд дійшов у цій справі та інших аналогічних справах проти України, у поєднанні з іншими наявними у Суду відповідними матеріалами свідчить про те, що держава-відповідач демонструє майже повну відсутність бажання вирішувати проблеми, про які йдеться.

92. Суд наголошує, що слід невідкладно запровадити конкретні реформи в законодавстві та адміністративній практиці України для приведення їх у відповідність до висновків Суду в цьому рішенні та до вимог статті 46 Конвенції [2]. Суд залишає за Комітетом

міністрів право визначити, який саме шлях подолання зазначених проблем був би найдоцільнішим, та вказати той чи інший загальний захід, який має вжити держава-відповідач.

94. У будь-якому разі держава-відповідач повинна невідкладно — не пізніше ніж упродовж одного року від дати, на яку це рішення набуває статусу остаточного, — запровадити в національній правовій системі відповідний засіб юридичного захисту або поєднання таких засобів та забезпечити, щоб такий засіб чи засоби відповідали як у теорії, так і на практиці ключовим критеріям, які Суд встановив у своїй практиці і на які знову вказав у цьому рішенні (див. пункт 63–65 вище). При цьому органи влади України мають належним чином врахувати рекомендації Комітету міністрів Договірним державам щодо покращення національних засобів юридичного захисту (див. 35–36 вище).

З ОГЛЯДУ НА ЦЕ, СУД:

4. Постановляє, що зазначені вище порушення є наслідком несумісної з положеннями Конвенції [2] практики, яка полягає в систематичному невиконанні державою-відповідачем рішень національних судів, за виконання яких вона несе відповідальність і

у зв'язку з якими сторони, права яких порушені, не мають ефективних засобів юридичного захисту.

5. Постановляє, що держава-відповідач повинна невідкладно — не пізніше ніж упродовж одного року від дати, на яку це рішення набуває статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції [2], — запровадити ефективний засіб юридичного захисту або комплекс таких засобів юридичного захисту, спроможних забезпечити адекватне й достатнє відшкодування за невиконання або затримки у виконанні рішень національних судів відповідно до принципів, встановлених практикою Суду.

6. Постановляє, що упродовж одного року від дати, на яку це рішення набуває статусу остаточного, держава-відповідач повинна надати таке відшкодування

всім заявникам, заяви яких, подані до Суду, були повідомлені Урядом на підставі підпункту «b» пункту 2

правила 54 Регламенту Суду [6] до винесення цього рішення або будуть повідомлені Урядом додатково до цього рішення і які стосуються небезпідставних скарг, пов'язаних виключно з тривалим невиконанням рішень національних судів, за виконання яких держава

несе відповідальність, а також скарг про відсутність ефективних засобів юридичного захисту щодо такого невиконання.

7. Постановляє, що до запровадження таких заходів Суд відкладає на один рік від дати, на яку це рішення набуває статусу остаточного, провадження в усіх справах, в яких заявниками висуюються небезпідставні скарги, пов'язані виключно з тривалим

невиконанням рішень національних судів, за виконання яких держава несе відповідальність, а також скарги про відсутність ефективних засобів юридичного захисту щодо такого невиконання, зберігаючи за собою право в будь-який момент оголосити будь-яку з таких справ непринятною або вилучити її зі свого реєстру після досягнення

сторонами дружнього врегулювання або вирішення спору іншими засобами відповідно до статей 37 або 39 Конвенції [2].

Розгляд аналогічних справ було призупинено на цей же період.

На прохання Уряду Суд відтермінував на півроку виконання даного рішення, проте необхідні заходи не були вжиті, як наслідок, Суд відновив розгляд даної категорії справ.

В листопаді 2011 р. Урядом до Парламенту було внесено проект Закону «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» [5].

Даний законопроект передбачав:

1. механізм виконання рішень національних судів, відповідальність за які несе держава;
2. виплату компенсації за надмірну тривалість виконання судового рішення;
3. внесення змін до законів, які регулюють здійснення соціальних виплат, спеціальних пенсій;
4. обмеження кількості підприємств, на які поширюється дія мораторіїв, які перешкождали примусовому виконанню рішень національних судів.

Також даний законопроект передбачав проведення, протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом, інвентаризації заборгованості з виплат за рішеннями суду, виконання яких гарантується державою та які було винесено на підставі правовідносин, які мали місце до набрання чинності цим Законом. Окрім того, законопроект анонсував розробку графіку та порядку погашення зазначеної заборгованості з Державного бюджету України на підставі даних інвентаризації та результатів аналізу наявних фінансових ресурсів до 2013 року.

Положення щодо обмеження соціальних виплат і обмеження дії мораторіїв було включено до проекту закону, оскільки саме ці дві категорії були основною причиною накопичення боргів за судовими рішеннями.

Також згідно з розрахунками, наданими державними органами, у випадку обмеження соціальних виплат і дії мораторіїв на примусове виконання рішень щорічні асигнування для забезпечення ефективного функціонування даного закону мали становити не менше 3 500 000 000 грн.

Даний закон був прийнятий 05.06.2012 р. із датою вступу з січня 2013 р.

Проте Верховною Радою було виключено положення щодо обмеження соціальних виплат та положення щодо обмеження дії мораторіїв на виконання рішень національних судів.

Таким чином, з моменту прийняття даний Закон був неефективним, оскільки його реалізація, без усунення причин виникнення заборгованості, потребувала щорічного фінансування в об'ємах, що значно перевищували можливості Державного бюджету.

Європейським судом було відновлено розгляд справ подібних до справи «Іванов проти України».

П'ять заяв були об'єднані у справу «Бурмич та інші проти України» [7] та направлені на розгляд Уряду в період грудня 2013 р. – січня 2015 р.

08.12.2015 р. Палата П'ятої секції, що здійснювала розгляд справи, відмовилась від своєї юрисдикції на користь Великої палати.

12.10.2017 р. Велика палата винесла рішення у справі «Бурмич та інші проти України» (заява № 46852/13 та інші).

Для розуміння причин винесення рішення у справі «Бурмич та інші проти України» більш доцільно процитувати текст рішення (п.п. 148–155) [7].

148. Протягом багатьох років невдале виконання Україною рішення у справі Іванова не дозволило вирішити системну проблему невиконання національних судових рішень, тим самим створивши велику кількість подальших заяв, які піднімають питання, які по суті ідентичні тим, що наводяться у цій справі.

149. Уряд України визнав, що йому не вдалось запровадити загальні заходи захисту, про необхідність яких йшлося у пілотному рішенні, і також визнав, що системна проблема, виявлена в цьому пілотному рішенні, потенційно може вплинути на кожного бенефіціара невиконаного національного судового рішення в Україні (див. пункти 130–134 вище). Згідно з даними, які Уряд надав Комітету міністрів, кількість осіб, які судові рішення яких невиконані, становить близько 120,000 (див. пункт 126 вище).

150. Вищезгадана ситуація, при такому значному

зростанню кількості заяв, може вплинути на здатність Суду виконати свою місію згідно зі статтею 19 стосовно інших заяв, що вимагають розгляду. У цьому контексті Суд вважає важливим нагадати, що на дату винесення цього рішення 72,101 справ, які визнані прийнятними, очікують на розгляд, з яких понад 27,000 стосуються несистемних проблем порушення Конвенції, включаючи скарги на серйозні порушення прав людини.

151. Тривале незапровадження належних загальних заходів державою–відповідачем, залишаючи системну проблему невирішеною, призвело до того, що Суд був вимушений прийняти практику розгляду «справи типу Іванова» за прискороною спрощеною процедурою згрупованих судових рішень та ухвал, які по суті обмежуються лише твердженням про порушення та призначення справедливої сатисфакції. Це дозволило заявникам швидко отримати рішення про надання їм фінансової компенсації (див., наприклад, «Роженко та інші проти України» [Комітет], № 2644/04 та 23 інших заяв, 11 квітня 2013 року та пункти 28–29 вище).

152. Проте така судова політика групового розгляду рішень не мала суттєвого впливу на загальну системну проблему, виявлену у справі Іванова. Також це не призвело до явного прогресу у процесі виконання судових рішень (див. пункти 43–44, 124–128 та 131 вище). Крім того, з кожним роком зростаюча кількість заявників, замість отримання належного відшкодування на національному рівні, звернулася до Суду з проханням отримати фінансову сатисфакцію відповідно до статті 41 Конвенції. Як зазначено вище (див. пункт 146), деякі нові заяви стосуються невиконання національних рішень, які вже були предметом рішень Суду, в яких виявлено порушення Конвенції.

153. На момент прийняття рішення у справі Іванова в кінці вересня 2009 року в Суді розглядалося 1,400 справ (див. вище згадане рішення у справі Іванова, п. 86). У даний час, незважаючи на те, що Суд вже розглянув 14,430 подібних справ, 12,143 все ще знаходяться на розгляді (див. вище згадане рішення у справі Іванова, п. 86 та пункти 43–44 вище).

154. Єдиний висновок, який можна зробити з поточного стану справ, полягає в тому, що у випадку, якщо Суд продовжить розглядати подальші справи таким же чи схожим чином, він зіткнеться з неминучою перспективою того, що ще більша кількість заявників з України звернеться до нього для отримання відшкодування в майбутньому (див. також пункт 148 вище). Виходячи з цього висновку, Суд також спирається на оцінку Комітетом Міністрів ситуації на своєму засіданні 20 і 21 вересня 2016 р., де зроблено висновок, що врегулювання всіх справ, які знаходяться на розгляді, шляхом дружнього врегулювання чи односторонніх декларацій не розв'яже ситуацію у довготривалій перспективі, оскільки все ще існуватиме ризик отримання нових заяв, якщо не буде вирішено першопричину проблеми (див. пункт 127 вище).

155. Суд зауважує, що він знаходиться під ризиком початку роботи в якості частини української системи правосуддя та підміни себе українським органам влади у вирішенні проблеми «адекватне й достатнє відшкодування за невиконання або затримки у виконанні рішень національних судів», як це передбачено п'ятим пунктом резолютивної частини судового рішення у справі Іванова. Це завдання несумісне із субсидіарною роллю, яку, як передбачається, Суд повинен відігравати у стосунках із Високими Договірними Сторонами відповідно до статті 1 (обов'язок поважати права людини) та статті 19 Конвенції, і прямо протирічить логіці процедури пілотного рішення.

З огляду на вищезазначене Суд дійшов висновку, що до справ «типу Іванов» слід застосувати наступний підхід.

215. Як зазначалося вище, вирішення заяв, які зараз розглядаються, і 12,143 заяв, які очікують розгляду, – незалежно від того, чи ці заяви було повідомлено державі-відповідачу – є, що більш правильно, частиною процесу виконання пілотного рішення у справі Іванова і відшкодування за шкоду від системної проблеми, виявленої у рішенні у справі Іванова, слід надати всім жертвам, у тому числі тим, хто вже подав заяву до Суду, у рамках процедури виконання пілотного рішення під наглядом Комітету Міністрів (див. також п'ятий пункт

резолютивної частини рішення суду у справі Іванова і пункти 195–196 та 203–204 вище).

...

(i) Що стосується заяв, які очікують розгляду

219. Враховуючи той факт, що всі ці заяви походять з тієї ж системної проблеми, що виявлено в справі Іванова, і що вони стосуються, по суті, тих самих фактів і права, що і справа, яка зараз розглядається, і на основі висновків, викладених вище (див. пункти 211–212 вище), Суд вважає, що ці справи повинні бути об'єднані у цьому провадженні відповідно до п. 1 правила 42 Регламенту Суду у поєднанні з п. 1 правила 71.

220. Крім того, з причин, викладених вище (див. пункти 200 і 208 та 211–212 вище), Суд вважає, що 7,741 заяв, повідомлених Уряду, що перелічені у Додатку I, і 4,502 нових заяв, зазначених у Додатку II до цього рішення, слід виключити з реєстру справ, згідно п. 1 (с) статті 37 Конвенції.

(ii) Що стосується майбутніх аналогічних справ

221. Враховуючи, що таке ж міркування стосується будь-якої майбутньої обґрунтованої заяви у «справі типу Іванова», яку може бути подано після винесення цього рішення, Суд може вилучити їх з реєстру справ і передати безпосередньо до Комітету Міністрів, крім тих заяв, які будуть визнані неприйнятними відповідно до статті 35 Конвенції.

222. Крім того, з огляду на Резолюцію від 12 травня 2004 р. Res(2004)3 Комітету Міністрів щодо рішень, які розкривають системну проблему, що лежить в основі порушення (див. пункт 112 вище), Суд забезпечить належне інформування Комітет Міністрів та установи Ради Європи про будь-які подібні справи і відповідні зміни, що стосуються подальших «справ типу Іванова» (див. рішення у Грінз та М. Т., цитовано вище, п. 122). Комітет Міністрів та держава-відповідач будуть повідомлені про рішення/ухвали Суду, що містять перелік таких заяв, які надалі повинні розглядатися в рамках

загальних заходів щодо виконання пілотного рішення на національному рівні таким чином, щоб забезпечити належний юридичний захист всіх заявників у цих справах (див. також п'ятий пункт резолютивної частини рішення у справі Іванова).

(iii) Прикінцеві міркування

223. Як зазначено вище (див. п. 207 вище), рішення про вилучення подальших «справ типу Іванова» з переліку справ Суду не обмежує його повноваження щодо відновлення у реєстрі, відповідно до п. 2 статті 37, заяв, перелічених у додатках до цього рішення, або будь-яких інших майбутніх подібних заяв, якщо це виправдано обставинами. Суд передбачає, що може бути доцільним зробити повторну оцінку ситуації протягом двох років після набрання чинності цього рішення з метою з'ясування того, чи за цей час виникли обставини, які можуть вплинути на застосування Судом його повноважень.

Таким чином, Судом було вилучено з реєстру справ 12 143 заяви, що перебували на розгляді за скаргами на тривале невиконання рішень національних судів.

Дані заяви були вилучені на підставі згідно п. 1 (с) статті 37 Конвенції [2], оскільки їх подальший розгляд не є виправданим.

Також Суд зазначив, що за необхідності він може поновити розгляд як заяв, приєднаних до справи «Бурмич та інші проти України», так і інших аналогічних справ. Окрім того, Суд наголосив, що через два роки ним буде здійснено перевірку виконання цього рішення.

Це означає, що у випадку незапровадження ефективного механізму виконання рішень національних судів, Європейський суд може поновити розгляд вилучених заяв.

Справа «Бурмич та інші проти України» розглядалась на засіданні 1302-гому засіданні Комітету Міністрів Ради Європи (далі – КМ РЕ) 5–7 грудня 2017 р.

На наданому засіданні КМ РЕ було зазначено наступне.

Варто зауважити, що проблема невиконання або затримки у виконанні національних судових рішень зберігається в Україні протягом тривалого часу; ця група справ залишається на розгляді Комітету Міністрів з 2004 року; Постійні представники прийняли велику кількість рішень та шість проміжних резолюцій із закликом до національних органів влади вжити рішучих заходів без подальших зволікань; велика кількість часу пройшла з моменту винесення пілотного рішення у справі Іванова у 2010 році, а відповідна ефективна система відшкодування так і не була запроваджена.

Судячи з усього, у цій групі справ не було досягнуто жодного прогресу з моменту останнього розгляду Комітетом.

У своїй останній проміжній резолюції (СМ/ResDH (2017)184, прийнятій у червні 2017 року) Комітет ще раз підкреслив, що вжиття швидких рішучих заходів є абсолютно необхідним.

У недавньому рішенні у справі Бурмич від 12 жовтня 2017 року такий стан справ спонукав Велику Палату Суду прийняти рішення про передачу всіх подібних справ, які знаходяться на розгляді, а також майбутніх подібних справ, до Комітету Міністрів для розгляду в рамках загальних заходів щодо виконання вищезазначеного пілотного рішення у справі Іванова, включаючи положення щодо відшкодування за невиконання або несвоєчасне виконання національних судових рішень та сплати боргу, присудженого судовим рішенням.

Таким чином державні органи мають бути закликані запровадити на національному рівні цільовий механізм для забезпечення відшкодування всім фактичним та потенційним заявникам, які мають дійсні скарги відповідно до Конвенції.

У відповідь на рішення у справі Бурмич 17 листопада 2017 року у Страсбурзі відбулась зустріч високого рівня за участю Міністерства юстиції, Адміністрації Президента та Парламенту, на якій обговорювалось створення ad hoc механізму цільового відшкодування для всіх зазначених у рішенні заявників, що має від-

буватись паралельно із зусиллями, спрямованими на досягнення довгострокового вирішення першопричин цих проблем.

Враховуючи, що уряд почав працювати над створенням спеціального (ad hoc) механізму, слід підкреслити, що такий механізм відповідно до вимог Конвенції та практики Суду, повинен забезпечувати адекватне та достатнє відшкодування всім заявникам з дійсними скаргами.

Має бути враховано наступне:

- вимога щодо забезпечення виконання рішень національних судів залишається обов'язковою до виконання;
- обов'язок виплати відсотків за прострочення виконання для того, щоб забезпечити грошовий еквівалент виплат за судовими рішеннями;
- необхідність забезпечення адекватної та достатньої компенсації нематеріальної шкоди та судових витрат.

Спеціальний (ad hoc) механізм також повинен передбачати процедуру верифікації скарг та швидке здійснення виплат.

Такий механізм має бути забезпеченим ресурсами, необхідними для виконання його функцій. Таким чином, державні органи повинні забезпечити достатні кадрові і адміністративні ресурси, а також необхідні бюджетні асигнування.

Нагальним є також паралельне знаходження довгострокового вирішення першопричин цих проблем, які, як визначив Суд, мають фундаментально фінансовий та політичний характер. Одним із зобов'язань в рамках загальних заходів є створення ефективного національного засобу правового захисту або комбінація

таких засобів правового захисту, які можуть забезпечити адекватне реагування на нинішню ситуацію для забезпечення дотримання державою-відповідачем Конвенції на національному рівні. Органи влади повинні спиратися на вказівки, надані Комітетом у своїх численних рішеннях та шістьох проміжних резолюціях, а також на багаторічну практику Суду. Зокрема, на основі наявних статистичних даних щодо винесених рішень проти держави та рішень, що очікують виконання, державні органи повинні визначити типи справ, які очікують виконання, типи зобов'язань, що впливають з цих рішень (тобто, грошові зобов'язання або зобов'язання у натурі), а також основні правові перешкоди, включаючи мораторії на невиконання, процедурні глухі кути та брак коштів, які є основними причинами проблем. Комітету пропонується закликати державні органи до посилення співпраці з Секретаріатом у зв'язку з цим.

Державним органам має бути запропоновано регулярно інформувати Комітет про прогрес, досягнутий у створенні спеціального (ad hoc) механізму, і у своїй роботі щодо напрацювання довгострокового вирішення. Зокрема, зважаючи на накладені Судом жорсткі часові рамки для переоцінки ситуації (а саме до 12 жовтня 2019 р.), державним органам слід запропонувати надати у строк до 15 лютого 2018 року дорожню карту заходів, які необхідно вжити для вирішення цієї проблеми, із чітким часовим графіком.

22.02.2018 р. Урядовий уповноважений повідомив Комітет міністрів про те, що план дій перебуває на стадії розробки та не буде наданий КМ РЄ до 15.03.2018 [11].

АНАЛІЗ ЗАПРОПОНОВАНИХ УРЯДОМ УКРАЇНИ ЗАХОДІВ

Оскільки станом на сьогодні план дій досі не був офіційно представлений, даний звіт буде базуватись на щорічному звіті про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2017 р., відповіді на запит пана Ліщини народному депутату України Сидоровичу Р.М., інформації наданої Міністерством Юстиції Уповноваженому ВРУ з прав людини (див. Додаток 1), щорічній доповіді Уповноваженого ВРУ з прав людини про стан додержання та захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні за 2017 р. [9] та інформації отриманої від заявників у справі Бурмич.

Вважаємо за необхідне умовно поділити аналіз на два блоки:

1. Вжиття заходів щодо виконання рішень національних судів винесених на користь заявників у справі Бурмич та виплати компенсації;
2. Вжиття заходів щодо запровадження ефективної системи виконання рішень національних судів.

1. ВЖИТТЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ ВИНЕСЕНИХ НА КОРИСТЬ ЗАЯВНИКІВ У СПРАВІ БУРМИЧ ТА ВИПЛАТИ КОМПЕНСАЦІЇ

Як впливає із рішення Суду та позиції КМ РЄ, Уряд повинен забезпечити створення ad hoc механізму цільового відшкодування для всіх зазначених у рішенні заявників.

Проте на момент винесення рішення Уряд був обізнаний із 7 741 заявою, які були комуніковані Уряду у 2013–2015 рр.

В той час, як 4 502 заяви, включені до Додатку II, ніколи не комунікувались Уряду, а тому спочатку необхідно зібрати інформацію щодо рішень, які підлягають виконанню, та щодо поточного стану їхнього виконання.

Однак станом на сьогодні Міністерством юстиції не

вжито жодних заходів щодо збору даної інформації.

Так, наприклад, представником ТОВ «Гуд Едвайс» (підприємство було включено до Додатку II у справі Бурмич) було направлено запит до Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини (далі – Уповноважений) з проханням повідомити про порядок та строки виконання рішення національного суду, що стало підставою звернення до Суду. До запиту було долучено лист Суду що вилучення заяви з реєстру справ у межах справи Бурмич, копія рішення суду, що підлягає виконанню та документ що підтверджує невиконання рішення на даний час.

У відповідь, представника заявника було поінформовано, що оскільки дана заява була включена до Додатку II «інформація про тривале невиконання якого саме рішення національного суду було підставою для звернення до Європейського суду, відсутня».

Таким чином, станом на сьогодні Уповноваженим не вжито жодних заходів для отримання збору інформації щодо рішень судів що підлягають виконанню, як наслідок на даний час Уряд не володіє інформацією про те, яка сума підлягає до сплати заявникам на виконання рішень національних судів.

Також Уповноважений повідомив представника заявника, що рішення у справі Бурмич, згідно Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [8], не підлягає виконанню, зокрема у відповіді зазначено наступне.

«Статтею 1 Закону України передбачено, що рішенням Європейського суду є: а) остаточне рішення Європейського суду з прав людини у справі проти України, яким визнано порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод; б) остаточне рішення Європейського суду з прав людини щодо справедливої сатисфакції у справі проти України; в) рішення Європейського суду з прав людини щодо дружнього врегулювання у справі проти України.

Таким чином, враховуючи положення Закону України, рішення Великої Палати Європейського суду у справі «Бурмич та інші проти України» про вилучення Європейським судом справ зі свого реєстру є рішенням, яке не підлягає встановленій законодавством процедурі виконання.

З огляду на вищезазначене Україна у співпраці із КМ РЄ веде активну роботу щодо розроблення відповідної стратегії вирішення цієї проблеми та запровадження механізму надання відповідного і достатнього відшкодування за порушення прав, гарантованих Конвенцією.»

Тут варто звернути увагу на позицію Уповноваженого ВРУ у щорічній доповіді за 2017 р.

«В першу чергу слід зазначити, що виконання рішень національних судів, які стали підставою для звернень заявників до Європейського суду та які були об'єднані у справі «Бурмич проти України», є заходами загального характеру на виконання пілотного рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України». Цей висновок ґрунтується на положеннях статті 13 «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини».

Виконання рішень національних судів можливо забезпечити за рахунок програми "Платежі на виконання рішень закордонних юрисдикційних органів, прийнятих за наслідками розгляду справ проти України".

Так, відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення платежів, пов'язаних з виконанням рішень закордонних юрисдикційних органів, прийнятих за наслідками розгляду справ проти України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 р. № 408, бюджетні кошти спрямовуються, зокрема, на витрати, пов'язані із здійсненням додаткових заходів індивідуального характеру на виконання рішень Європейського суду з прав людини, у тому числі виконання рішень національних судів, невиконання яких стало підставою для звернення до Європейського суду з прав людини,

та витрати, пов'язані із здійсненням заходів загального характеру на виконання рішень Європейського суду з прав людини.

Крім того, виконання заходів загального характеру вже здійснювалось за кошти даної програми у 2008 році. Так, на підставі внесених змін до згаданого вище Порядку Міністерством юстиції виплачувалась заборгованість з виплати заробітної плати звільненим працівникам ДБПК "Атомспецбуд" як захід загального характеру на виконання відповідних рішень Європейського суду.»

Суд чітко висловив свою позицію щодо того, що вирішення питання щодо 5 первинних заяв у справі Бурмич, 12 143 долучених до неї заяв та інші заяви, що стосуються тривалого невиконання рішень національних судів, є складовою частиною загальних заходів у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України».

При цьому, Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» чітко передбачає необхідність вжиття заходів загального характеру з метою повного виконання рішень Суду.

На нашу думку, на даний час неможливим є виконання рішень національних судів та виплата компенсацій заявникам у справі Бурмич, на підставі Постанови Кабінету Міністрів України № 408 від 07.03.2007 р. [4], оскільки чинна редакція передбачає лише можливість здійснення витрат з метою вжиття додаткових заходів індивідуального характеру.

На нашу думку, внесення до даної постанови КМУ змін щодо можливості використання коштів даної бюджетної програми для забезпечення вжиття заходів загального характеру, дозволить забезпечити швидке врегулювання справ заявників.

При цьому потрібно враховувати, що окрім виконання рішень національних судів необхідно також здійснити відшкодування шкоди завданої заявникам, включно

з індексацією сум виплати, компенсацією немайнової шкоди та судових витрат.

Порядок нарахування такої компенсації також варто прописати у постанові КМУ № 408 від 07.03.2007 р.

Таким чином, для виконання рішень національних судів винесених на користь заявників у справі Бурмич та виплати компенсації необхідно:

1. Зібрати інформацію щодо рішень, що підлягають виконанню та стан їхнього виконання;
2. Внести зміни до Постанови КМУ № 408 від 07.03.2007 р. які дозволять здійснювати витрати для вжиття заходів загального характеру;
3. Здійснити розрахунок суми індексації та компенсації за тривале невиконання рішень судів;
4. Забезпечити достатнє фінансування даних виплат.

2. ВЖИТТЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ.

На нашу думку, вирішення даної проблеми необхідно розбити на два блоки:

1. Запровадження ефективного механізму виконання нових рішень;
2. Погашення наявної заборгованості.

1. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ВИКОНАННЯ НОВИХ РІШЕНЬ

Насамперед, необхідно звернути увагу на те, що впливає з листа Уповноваженого на запит народного депутата Сидоровича Р.М., де йдеться про те, що станом на сьогодні органами державної влади вживаються заходи щодо узагальнення інформації щодо рішень судів, відповідальність за виконання яких несе держава.

Проте згідно з інформацією, наданою Міністерством юстиції Уповноваженому ВРУ, станом на 19.01.2018 р. на виконанні перебуває 169 500 виконавчих документів на суму 4 612 000 грн.

У щорічній доповіді Уповноваженого ВРУ вказано, що згідно з наданою Державною казначейською службою інформацією вбачається, що:

1. заборгованість за першою чергою станом на 19.12.2017 р. становить 992, 32 млн грн. (158 851 судове рішення);
2. заборгованість за другою чергою станом на 19.12.2017р. становила 20, 34 млн грн. (1 006 судових рішень); за третьою чергою – 3 727, 37 млн грн. (7 988 судових рішень).

Тоді як рішення судів, відповідальність за виконання яких несе держава згідно Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» [5], перебувають на виконанні в Державній казначейській службі (далі – ДКС) України або Державній виконавчій службі.

Таким чином, у Мін'юсту та ДКС наявна вся необхідна інформація щодо рішень, котрі перебувають на виконанні, що дозволяє провести аналіз причин виникнення заборгованості та заходів, які необхідно вжити для їхнього усунення.

А тому посилання на те, що необхідно зібрати інформацію в органів державної влади, про рішення які підлягають виконанню є затягуванням часу.

Згідно з інформацією, наданою Мін'юстом Уповноваженому ВРУ з прав людини, основними причинами винесення рішень, за які несе відповідальність держава залишаються (Див. Додаток 1):

- соціальні виплати;
- існування мораторіїв, що перешкоджають примусовій реалізації майна боржників.

Щодо соціальних виплат

Для вирішення даної проблеми Мін'юст пропонує:

- створити реєстр пільговиків та використовувати його інформацію при плануванні видатків бюджету;
- запровадити систему моніторингу законопроектів та чинного законодавства на предмет встановлення додаткових пільг та їхньої узгодженості з можливостями бюджету, а також введення мораторію;
- створити Урядовий бюджетний комітет (відповідальний орган КМУ) та підсилити ефективність роботи бюджетного комітету ВРУ;
- опрацювати питання запровадження механізму фінансування існуючих та/або встановлення нових пільг в межах визначеної в бюджеті квоти;
- встановити абсолютну заборону на прийняття законодавства, яке перешкоджає виконанню рішень (мораторіїв) та встановлює гарантії не підкріплені державним бюджетом, скасування вже чинного законодавства, що містить подібні норми.

Безумовно найбільш правильним способом вирішення даної проблеми є приведення законодавства щодо соціальних виплат у відповідність з реальними можливостями держави.

Проте, на жаль, Парламент впродовж десятиліть приймає закони, котрі містять обіцянки щодо підвищення рівня життя різним верствам населення, при цьому, жодним чином не враховуючи реальні можливості держави.

Зокрема, як вже було зазначено вище, під час прийняття Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» [5] Парламентом було виключено положення щодо приведення соціальних виплат у відповідність з реальними можливостями державного бюджету.

А тому малоімовірно виглядає прийняття такого за-

кону і на даному етапі.

У кожному разі вирішення даної проблеми можливе завдяки механізму, який вже застосовувався державою у 2011 р. та 2012 р.

Так, у червні 2011 року до Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» були внесені зміни, які передбачали, що у 2011 р. норми і положення Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», Закону України «Про соціальний захист дітей війни», Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України виходячи з наявного фінансового ресурсу бюджету Пенсійного фонду України на 2011 рік.»

Аналогічні положення містились у Законі України «Про Державний бюджет України на 2012 рік».

6 липня 2011 року своєю постановою № 745 Кабінет Міністрів України встановив зазначені суми. Ця постанова була чинною у період з 23 липня 2011 року до 1 січня 2012 року. 23 листопада 2011 року Кабінет Міністрів України виніс з цього ж питання ще одну постанову № 1210.

Більше того, рішенням Конституційного суду України № 1-42/2011 р. від 26.12.2011 р. дані положення Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» були визнані конституційними.

03.06.2014 р. ухвалою Суду у справі «Валентина Ніканорівна Великода проти України» (заява № 43331/12) Європейський суд дійшов висновку, що таке обмеження виплат не становило порушень Конвенції [8].

Після чого, з цих же причин, Судом було визнано неприйнятними близько 5 600 заяв типу Іванов (див п.п. 33-35 Бурмич).

Таким чином, застосування даного механізму дозволить привести соціальні виплати у відповідність з ре-

альними фінансовими можливостями держави.

Ще одним проблемним питанням у сфері соціальних виплат Мін'юстом названо виконання рішень національних судів зобов'язального характеру щодо перерахування соціальних виплат та щодо відмови у зміні способу і порядку виконання рішень.

На нашу думку, питання відмови органів соціального забезпечення виконувати рішення судів щодо перерахування соціальних виплат є надуманою проблемою, позаяк здійснення розрахунку розміру соціальних виплат не є завданням суду, окрім того, такі звернення мають наслідком збільшення навантаження на судову систему, яка і так є перевантаженою. Ця проблема радше існує тільки через неналежне виконання посадових обов'язків службовими особами Міністерства соціальної політики.

Таким чином, звернення до суду із клопотанням про зміну порядку і способу виконання рішення суду про зобов'язання здійснити перерахування соціальних виплат є спробою перекласти відповідальність за вирішення даного питання на суд.

Щодо мораторіїв на примусову реалізацію майна.

Безумовно, що як і у випадку із соціальними виплатами ідеальним вирішенням даної проблеми є скасування норм законів, якими дані мораторії запровадженні.

Проте, як і у випадку із соціальними виплатами, у Парламенті відсутня політична воля щодо скасування даних положень.

На нашу думку, положення таких законів є дискримінаційними щодо підприємств, на які не поширюється дія мораторіїв. З огляду на це, варто розглянути можливість звернення до Конституційного суду щодо неконституційності положень законів, якими запроваджено дію мораторіїв.

Якщо ж Парламент відмовиться скасувати дію мораторіїв і Конституційний суд визнає такі положення конституційними, то єдиним виходом є забезпечення до-

статнього фінансування для забезпечення виконання рішень судів, боржниками за якими є підприємства, що підпадають під дію мораторіїв.

Вирішення системних проблем дозволить визначити та передбачити в Державному бюджеті кошти необхідні для виконання таких рішень.

2. ПОГАШЕННЯ НАЯВНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

На нашу думку, необхідно розділити виконання рішень, винесених щодо правовідносин, що виникли до вирішення системних проблем і рішень щодо правовідносин після вирішення системних проблем.

Станом на сьогодні в органів державної влади відсутня інформація щодо кількості рішень, за які держава несе відповідальність.

Оскільки значна частина з них не подавалась для виконання до ДВС чи ДКС, або була повернута без виконання, тим не менше, держава несе відповідальність за виконання таких рішень.

Оскільки для розробки ефективного механізму погашення заборгованості необхідно знати кількість рішень та суму, що підлягає до сплати, обґрунтовано видається пропозиція Мін'юсту щодо обмеження строків подання таких документів.

Також, на нашу думку, доречним є обмеження строків позовної давності щодо правовідносин, що мали місце до вирішення системних проблем.

Після завершення періоду для подання рішень суду, що підлягають виконанню, буде відомою сума боргу за рішеннями судів, що дозволить також визначити суму, яка необхідна для виплати індексації та відшкодування немайнової шкоди.

Беззаперечним є те, що сума буде великою і її сплата буде неможливою протягом року чи двох, тому, необхідно буде затвердити графік погашення такої заборгованості.

До того ж, необхідно звернути увагу на те, що Урядом України пропонувався КМ РЄ альтернативний варіант погашення заборгованості шляхом реструктуризації заборгованості станом на 01.01.2015 р., та погашення її облігаціями з можливістю погашення через 7 років, даний механізм передбачав, зокрема, сплату облігаціями сум справедливої сатисфакції (Постанова КМУ № 703 від 16.09.2015 р.) [3].

КМ РЄ було негативно оцінено можливість сплати сум справедливої сатисфакції векселями, щодо решти КМ РЄ було зазначено, що Уряд повинен надати більш детальну інформацію щодо даного механізму (п. 125 Бурмич).

У 2017 р. до постанови КМУ № 703 було внесено зміни, як наслідок запропонований механізм передбачає:

- реструктуризацію заборгованості за рішеннями судів за які несе відповідальність держава і за рішеннями ЄСПЛ, станом на 01.01.2017 р. на суму 7 544 562 370 гривень;
- видача векселів на суму, що дорівнює сумі рішення;
- сума заборгованості підлягає до сплати протягом 7 років рівними частинами із першою виплатою через рік;
- у суму кожного окремого векселя включаються 9,3 відсотка річних;
- отримання векселя вважається фактичним виконанням в повному обсязі рішення суду.
- Основними недоліками запропонованого механізму, на нашу думку, є:
 - погашення заборгованості векселями здійснюється за згодою стягувача, при цьому відсутні альтернативні механізми погашення заборгованості;
 - відсутність індексації за період з моменту винесення рішення і до моменту видачі векселів, а також відшкодування немайнової шкоди;
 - строк погашення заборгованості є надто довгим (про що зазначалось Українською Гельсінської Спілкою з прав людини п. 125 Бурмич), окрім того, він може бути в будь який момент продовжений рішенням Уряду так само як змінена відсоткова ставка;
 - моментом виконання рішення суду вважається не момент повної оплати векселя, а момент видачі векселя стягувачу.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИНИКНЕННЯМ ЗАБОРГОВАНOSTІ ДЕРЖАВИ ЗА РІШЕННЯМИ СУДІВ

Законодавство, що закріплює гарантії, не забезпечені можливостями державного бюджету, а також встановлює мораторії

Проблема виконання рішень національних судів зобов'язального характеру щодо перерахування соціальних виплат та щодо відмови у зміні способу і порядку виконання рішень

Відсутність достатнього фінансування закріплених законодавством гарантії, а також видатків на виконання рішень проти держави

РІШЕННЯ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТРИСТУПЕНЕВОЇ СТРАТЕГІЇ

1

Обрахувати суму заборгованості, яка виникла у зв'язку з невиконаними в Україні рішеннями
За інформацією, наданою державними органами, загальна заборгованість за рішеннями національних судів, відповідальність за які несе держава, становить близько 31 млрд гривень

2

Запровадити схему виплат з певними умовами або яка містить альтернативні пропозиції для забезпечення виконання рішень, які все ще залишаються невиконаними

Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» держава гарантує виконання рішення суду про стягнення коштів та зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржником за яким є: державний орган; державні підприємства, установа, організація; юридична особа, примусова реалізація майна якої забороняється відповідно до законодавства Законами про державний бюджет на 2015–2018 рр. передбачено розстрочення заборгованості за рішеннями національних судів у розмірі 7,5 млрд грн, шляхом видачі державних казначейських векселів. Порядок реалізації вказаних норм визначено постановою КМУ від 16.09.2015 №703 «Деякі питання виконання рішень судів, що гарантовані державою, а також рішень Європейського суду з прав людини», постанова КМУ від 12.07.2017 №522 “Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів щодо виконання рішень суду, які гарантовані державою”

3

Внести необхідні зміни до державного бюджету України для того, щоб відповідні кошти стали доступними для:

- ефективного функціонування зазначеної вище схеми виплат;
- запобігання виникненню ситуацій невиконання рішень національних судів, ухвалених проти держави або державних підприємств;
- а також розробити необхідні процедури для гарантування належного врахування бюджетних обмежень при ухваленні законів

Необхідно постійно передбачати кошти на зазначені цілі та запровадити дієвий контроль за прийняттям законодавства щодо пільг з метою узгодження з можливостями державного бюджету

ІСНУЮЧІ ШЛЯХИ ВИПЛАТИ ЗАБОРГОВАНОСТІ

За бюджетною програмою
КПКВК 3504040
«Заходи щодо виконання
рішень суду, що гарантовані
державою»

Безпосередньо
боржником

За бюджетною програмою
3601170
«Платежі на виконання рішень
закордонних
юрисдикційних органів,
прийнятих за наслідками
розгляду справ проти України»

Додаток 1

ПРИЧИНИ НЕЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗУ «ПРО ГАРАНТІЇ ДЕРЖАВИ ЩОДО ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

НЕДОСТАТНІСТЬ КОШТІВ

Станом на 19.01.2018 загальна кількість рішень, виконання яких гарантується державою, за бюджетною програмою КПКВК 3504040 становить 169,5 документів у розмірі 4,612 млрд грн
При цьому на 2018 рік передбачено 500 млн грн

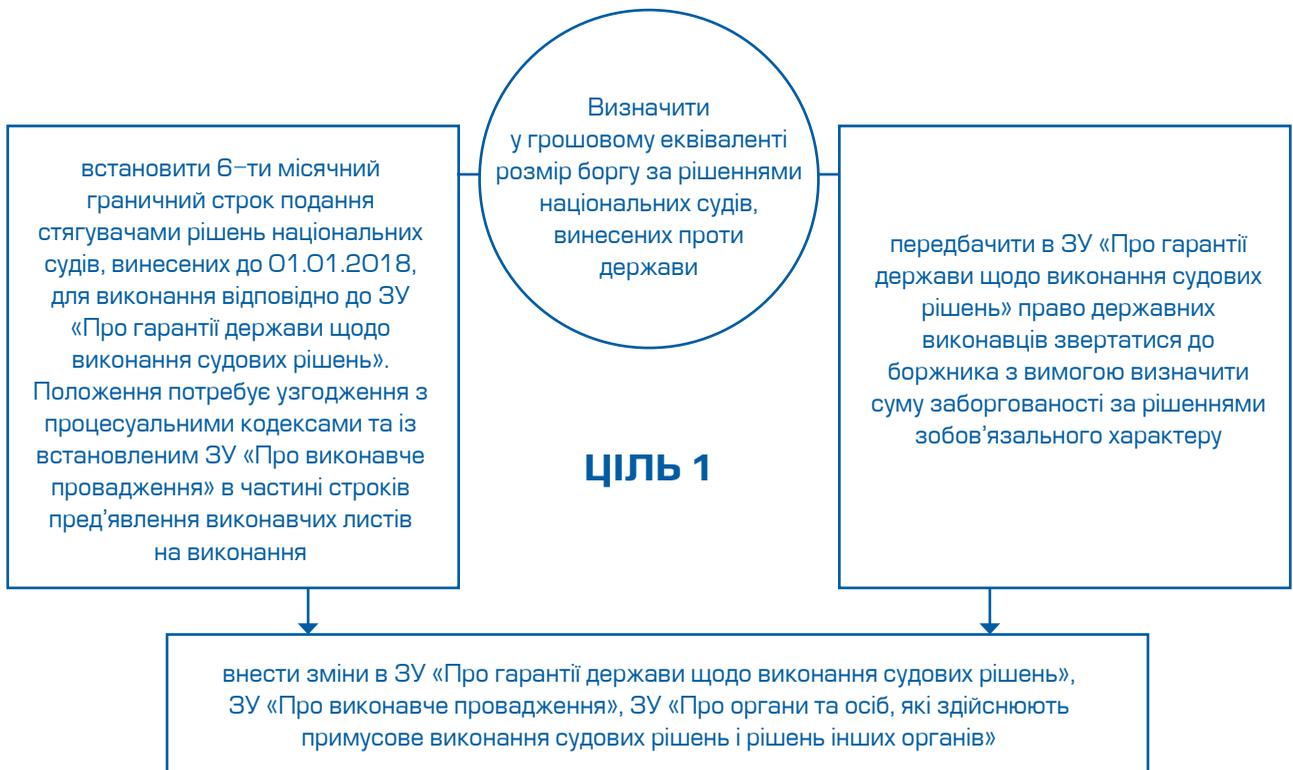
МОРАТОРІЇ

Проблеми виконання рішень судів у зв'язку з дією мораторіїв, встановленою законодавством, зокрема практика непередання таких рішень ДВС до ДКСУ у зв'язку із «адміністративними перешкодами»

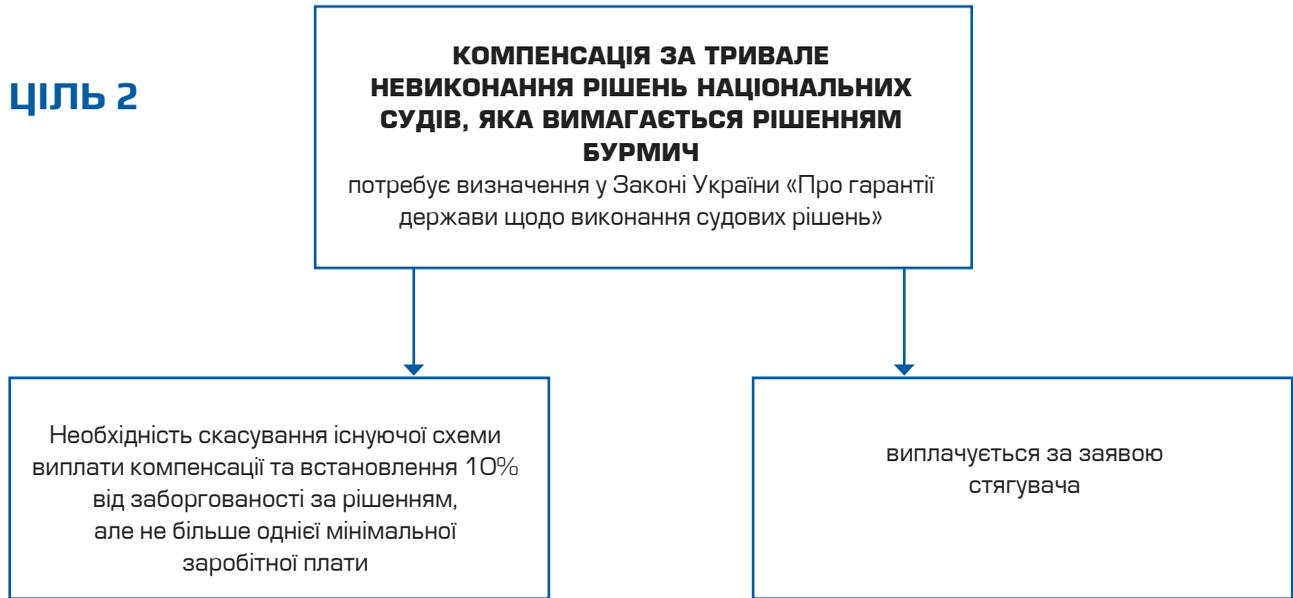
ПРОБЛЕМА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ

Суди відмовляють у задоволенні заяв про зміну способу і порядку виконання рішень (із зобов'язального характеру на монетарний)

ВИРІШЕННЯ СТРУКТУРНОЇ ПРОБЛЕМИ: ЦІЛІ, ЯКИХ НЕОБХІДНО ДОСЯГНУТИ

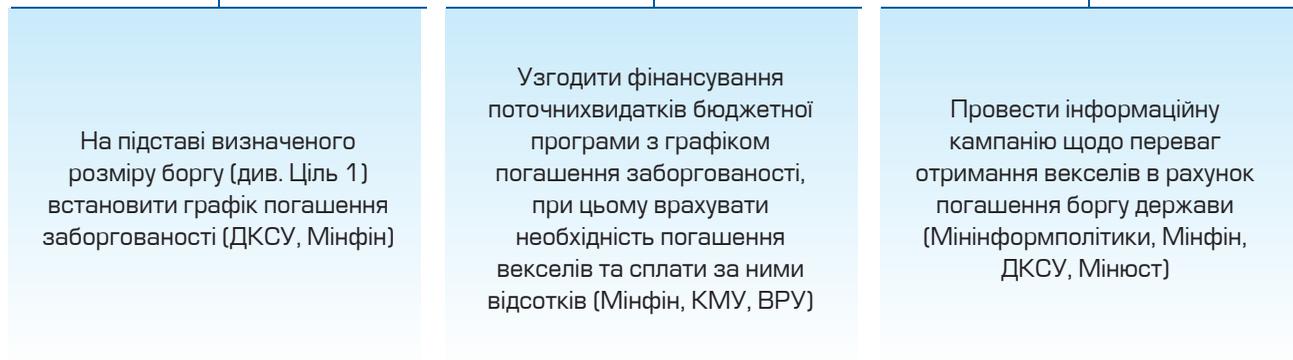

ЦІЛЬ 2

ЦІЛЬ 3

ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ЩОДО ПОГАШЕННЯ ІСНУЮЧОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДЕРЖАВИ ПЕРЕД СТЯГУВАЧАМИ

Додаток 1

ЦІЛЬ 4

Виконати рішення національних судів щодо заявників, заяви яких включено до рішень ЄСПЛ у справі «Бурмич та інші проти України» (ідентифіковані у додатку 1 до рішення) за рахунок коштів, передбачених на виконання рішень ЄСПЛ. Виконання не ідентифікованих рішень здійснюється відповідно до Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»;

ДВС провести інвентаризацію невиконаних рішень національних судів, які підлягають виконанню за раніше винесеними рішеннями ЄСПЛ, та вжити заходів щодо їх виконання протягом 2018 року.

ЦІЛЬ 5

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЩОДО ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМИ У МАЙБУТЬОМУ

Створити реєстр пільговиків та використовувати його інформацію при плануванні видатків бюджету (Мінсоц, Мінфін)

Запровадити систему моніторингу законопроектів та чинного законодавства на предмет встановлення додаткових пільг та їх узгодженості з можливостями бюджету, а також введення мораторію. Створити Урядовий бюджетний комітет (відповідальний орган КМУ) та підсилити ефективність роботи бюджетного комітету ВРУ

Здійснити моніторинг рішень про стягнення коштів, винесених щодо державних органів на користь приватних осіб, з метою ідентифікації причин утворення заборгованості, визначення шляхів подолання цієї проблеми та повідомлення про результати МРГ (Органи державної влади)

Опрацювати питання запровадження механізму фінансування існуючих та/або встановлення нових пільг в межах визначеної в бюджеті квоти

Встановити абсолютну заборону на прийняття законодавства, яке перешкоджає виконанню рішень (мораторіїв) та встановлює гарантії не підкріплені державним бюджетом, скасування вже діючого подібного законодавства (ВРУ)

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001
Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua
http://www.minjust.gov.ua
Код ЄДРПОУ 00015622

**Народному депутату України
Сидоровичу Р.М.**

вул. Грушевського, буд. 5,
м. Київ, 01008

11.01.2018 № 1214/1332-0-2-17/5.2.1

На № _____

Шановний Руслане Михайловичу!

У відповідь на Ваше звернення від 12 грудня 2017 року № 148/155-12 щодо стану підготовки заходів загального характеру для забезпечення виконання судових на виконання рішень Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) у справах «Юрій Миколайович Іванов проти України» та «Бурмич та інші проти України» у межах компетенції повідомляємо таке.

1. *Щодо нормативно-правового забезпечення виконання рішень Європейського суду у справах проти України*

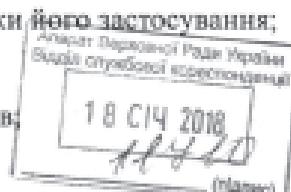
Відповідно до статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» (далі – Закон України) рішення Європейського суду є обов'язковим для виконання Україною.

Стаття 1 Закону України передбачає, що виконанням рішення є: а) виплата стягувачеві відшкодування та вжиття додаткових заходів індивідуального характеру; б) вжиття заходів загального характеру.

Заходи загального характеру вживаються з метою забезпечення додержання державою положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), порушення яких встановлене рішенням, забезпечення усунення недоліків системного характеру, які лежать в основі виявленого Європейським судом порушення, а також усунення підстави для надходження до Європейського суду заяв проти України, спричинених проблемою, що вже була предметом розгляду в Європейському суді.

Стаття 13 вказаного Закону України передбачає, що заходами загального характеру є:

- а) внесення змін до чинного законодавства та практики його застосування;
- б) внесення змін до адміністративної практики;
- в) забезпечення юридичної експертизи законопроектів;

UB Міністерство юстиції України
1217/1332-0-2-17/5.2.1 від
11.01.2018

а також органи, яким делеговані повноваження органів виконавчої влади, та рішень, які перебувають на розгляді Європейського суду;

- центральним органам виконавчої влади до 11.12.2017 провести облік рішень і виконавчих документів, боржниками за якими є державні органи, їх підприємства, установи, організації, а також органи, яким делеговані повноваження органів виконавчої влади, підготувати статистичну інформацію щодо структури такої заборгованості та узагальнену інформацію подати до 22.12.2017 Міністерству юстиції України;

- Міненергвугілля, Казначейству, Пенсійному фонду України невідкладно завершити роботу з поданням Міністерству юстиції України вичерпної інформації стосовно 1300 заяв до Європейського суду, які перебувають на опрацюванні у Міністерстві юстиції України, з відповідними документами;

- Міністерству фінансів України скоординувати роботу ПАТ «Державний ощадний банк України» та Казначейства щодо здійснення заходів, пов'язаних із передачею Казначейству інформаційного ресурсу, необхідного для здійснення обміну документів в електронній формі, на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 703.

У зв'язку із важливістю покладеного на робочу групу завдання звертаємось до Вас із проханням забезпечити участь представника підкомітету Верховної Ради України з питань виконання рішень Європейського суду на наступних засіданнях міжвідомчої робочої групи, про які Вас буде повідомлено додатково.

Крім цього, одним із найважливіших заходів загального характеру є юридична експертиза проєктів актів на відповідність положенням Конвенції. Так, до Міністерства юстиції України постійно надходять проєкти актів, розроблені державними органами, які передбачають встановлення нових пільг або збільшення розміру існуючих. У переважній більшості випадків Міністерство фінансів України надає зауваження до таких проєктів у зв'язку з відсутністю у Державному бюджеті України необхідних коштів на фінансове забезпечення запропонованих пільг та ненадання розробниками пропозицій щодо можливих джерел покриття видатків на такі виплати.

Разом з цим, незважаючи на позицію Міністерства фінансів України та застереження Міністерства юстиції України щодо загрози масового звернення осіб зі скаргами на невиконання рішень національних судів до Європейського суду, такі проєкти актів подаються на розгляд Кабінету Міністрів України.

У зв'язку із цим заходом загального характеру для вирішення проблеми, констатованої у цій групі справ, є, зокрема, припинення практики ухвалення фінансово та економічно необґрунтованих законів, а також внесення змін до вже діючого законодавства у сфері соціальних виплат.

II. Група справ «Меріт/Науменко проти України», яка стосується системної проблеми надмірної тривалості кримінального та цивільного провадження.

Основними проблемами тривалості кримінальних та цивільних проваджень в переважній більшості є ті, що виникають на стадії судового розгляду, а саме:

- відкладення значної кількості призначених судових засідань через відсутність судді, з огляду на його перебування в нарадчій кімнаті при розгляді іншої справи, відсутність судді, прокурора зв'язку з відрядженням, перебуванням у відпустці чи на лікарняному; неявку свідків (кримінальне) та сторін провадження (цивільне). Застосовані судом приводи не виконуються органами внутрішніх справ; недоставкою підсудних до зали судових засідань через відсутність вільного транспорту, його поломки, відсутність пального;

- значні інтервали у часі між судовими засіданнями, що призначаються, – близько місяця і більше;

- значною кількістю часу, що витрачається на передачу справи між судами різних інстанцій (мінімум 2-2,5 місяця і більше);

- неможливістю утворити колегію суддів для розгляду справи, що призводить до необхідності передавати справу до вищих суддів для визначення підсудності і передачі її до іншого суду першої інстанції для розгляду;

- неодноразовим винесенням (2 і більше разів) вироків судом першої інстанції, що надалі скасовуються вищими судами – апеляційної чи касаційної інстанції, з поверненням справи на новий судовий розгляд, де повторюються ті самі проблеми.

У цих справах, окрім проблеми надмірної тривалості провадження, порушується також питання про відсутність у осіб ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з відповідними скаргами.

З метою вирішення системної проблеми надмірної тривалості досудового слідства та судового провадження наказом Міністерства юстиції України від 21.03.2017 № 884/7 було утворено міжвідомчу робочу групу під головуванням Уповноваженого та у складі представників Верховної Ради України (народного депутата України Логвинського Г.В.), Генеральної прокуратури України, Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Вищої ради правосуддя, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Національної гвардії України, Реанімаційного пакета реформ, проєкту «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні» та Центру суддівських студій.

Робоча група провела вже три засідання, під час яких було досліджено практику та рекомендації Ради Європи стосовно можливих засобів ефективного захисту від надмірної тривалості провадження, а також можливі механізми вирішення вищезазначеної проблеми в Україні; розроблено проєкт пропозицій до концепції подолання проблеми надмірної тривалості розгляду справ у судах (із визначенням поняття розумного строку судового розгляду, основних причин порушення розумних строків розгляду справ, механізмів запобігання надмірній тривалості розгляду справ у судах та пропозицій до концепції подолання проблеми надмірної тривалості розгляду справ в судах); обговорено питання превентивних засобів юридичного захисту щодо надмірної тривалості проваджень. Наступне засідання заплановано присвятити питанню впровадженню компенсаційних засобів.

Надалі робота цієї робочої групи повинна закінчитись складанням Дорожньої карти щодо вирішення проблеми надмірної тривалості провадження в Україні та забезпечення засобів захисту від вказаної проблеми.

Повідомляємо, що з огляду на практику Європейського суду необхідними заходами загального характеру для вирішення проблеми надмірної тривалості провадження є запровадження превентивних (прискорювальних) та компенсаційних засобів захисту. Це, зокрема, передбачено Рекомендацією CM/Rec(2010)3 КМ РЄ країнам-членам щодо ефективних засобів юридичного захисту від надмірної тривалості проваджень та звітом Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська Комісія) про ефективність національних засобів правового захисту щодо надмірної тривалості провадження. Зокрема, у пункті 137 звіту йде мова про те, що: «Якщо судова система держави недосконала з погляду забезпечення дотримання вимоги про розумний строк, «засіб правового захисту, призначений прискорити провадження з метою запобігти його надмірній тривалості, становить найефективніше рішення. Такий засіб захисту має незалперечні переваги над засобом, що уможлиблює лише компенсацію, оскільки також перешкоджає виявленню подальших порушень у тому самому провадженні, не обмежуючись лише усуненням порушення a posteriori, на відміну від компенсаційного засобу правового захисту».

Крім цього, експерти звернули увагу на те, що Європейський суд віддає чітку перевагу прискорювальному засобу проти суто компенсаційного засобу правового захисту, принаймні в рамках правових систем, що незмінно виявляються нездатними забезпечити право на судовий розгляд протягом розумного строку (пункт 139 звіту).

Враховуючи зазначене, звертаємось до Вас із проханням забезпечити участь представника підкомітету з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини у подальшій роботі вказаної робочої групи.

III. Група справ «Каверзін/Афанасьєв проти України», яка стосується жорстокого поводження з особами, що перебувають в місцях позбавлення волі (в ізоляторах тимчасового тримання, слідчих ізоляторах, установах виконання покарань), та/або неефективного розслідування на національному рівні скарг на таке жорстоке поводження.

Заходами загального характеру у цій групі справ є приведення адміністративної практики органів досудового розслідування, кримінально-виконавчої служби та прокуратури у відповідність з практикою Європейського суду та положень Конвенції. Зокрема, на сьогодні очікується від Генеральної прокуратури України інформація щодо:

1) комплексної оцінки впливу реформ, запроваджених новим Кримінальним процесуальним кодексом (який було прийнято у тісній співпраці з Радою Європи), та його впровадження на практиці. Зокрема, перед КМ РЄ стоїть завдання оцінити, чи вжиті заходи є достатніми для подолання практики жорстокого поводження з особами, які тримаються під вартою;

2) законодавчих та практичних заходів, яких було вжито та які заплановані для того, щоб гарантувати, що жорстоке поводження з метою отримання зізнання ефективно переслідується і належним чином карається;

3) надання інформації щодо реформування прокуратури (на законодавчому рівні та на практиці), що проводиться у тісній співпраці із Радою Європи (вказати заходи, експертні висновки (та їх впровадження), звіти).

Крім цього, ще одним заходом загального характеру у цій групі справ є створення і початок роботи Державного бюро розслідувань.

IV. Група справ «Хайло проти України», яка стосується порушення права на життя, а також відсутності ефективного розслідування обставин смерті.

Заходами загального характеру у цій групі справ є забезпечення (на законодавчому рівні, а також у практичній діяльності представників державних органів) проведення ефективного кримінального розслідування на підставі положень Кримінального процесуального кодексу України від 2012 року, положень Конвенції та практики Європейського суду.

Важливо наголосити, що проблема непроведення ефективного розслідування за встановленим Європейським судом фактом порушень статтей 2 (право на життя) і 3 (заборона катування), які знайшли своє втілення у зазначених вище групах справ Каверзін і Хайло, перебуває під посиленою увагою делегатів КМ РЄ. Оскільки, крім заходів загального характеру, важливо забезпечити вжиття заходів індивідуального характеру, серед яких у цих групах справ є, перш за все, проведення ефективного розслідування скарг на катування/непроведення ефективного розслідування обставин смерті.

V. Група справ «Ігнатюк/Чанев проти України», яка стосується системної проблеми неналежної адміністративної та судової практики затримання особи та обрання їй запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а також відсутності в національному законодавстві ефективних превентивних та компенсаційних засобів захисту особи від неправомірного позбавлення волі.

Порушенням цієї групи справ передувала група справ «Харченко проти України» та під час останнього засідання делегати КМ РЄ ухвалили рішення, відповідно до якого було вирішено продовжити розгляд невирішених питань у контексті справи Ігнатюк.

Необхідними заходами загального характеру у цій групі справ є:

- покращення адміністративної практики працівників органів досудового розслідування, прокуратури та суду з метою забезпечення ефективного застосування положень Кримінального процесуального кодексу України щодо недопущення незаконного, необґрунтованого та тривалого тримання під вартою;

- внесення змін до чинного законодавства. Так, наразі у Верховній Раді України на розгляді знаходиться проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо приведення порядку застосування запобіжних заходів у відповідність з практикою Європейського суду з прав людини» (реєстр. № 7089 від 07.09.2017), який включено до

порядку денного, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 03.10.2017 № 2149-VIII. Цей проект було розроблено Міністерством юстиції України на виконання підпункту 3 та підпункту 5 пункту 14 Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1393-р.

Враховуючи це, звертаємось до Вас із проханням прискорити завершення законодавчого процесу та забезпечити відповідність нових законодавчих норм висновкам Європейського суду.

VI. Група справ «Немержицький проти України», яка стосується порушення положень Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою, ненаданням особам, які тримаються під вартою, належної медичної допомоги, відсутністю ефективного національного засобу юридичного захисту щодо таких скарг, а також порушення прав таких осіб на листування.

Заходами загального характеру, необхідними для виконання цієї групи справ, є:

- приведення умов тримання в установах тримання під вартою та виконання покарань у відповідність з міжнародними стандартами (Конвенцією, практикою Європейського суду, звітами та рекомендаціями Європейського комітету з питань запобігання катуванням, Європейськими в'язничними правилами, Правилами Мандела тощо). Зокрема, наразі КМ РС очікує від України розробки узгодженої стратегії боротьби з переповненням установ виконання покарань та усунення значних недоліків умов тримання під вартою; запровадження системи пробації; поліпшення доступу ув'язнених до медичної допомоги;

- розробка законопроекту, спрямованого на впровадження превентивних і компенсаційних засобів юридичного захисту. За останньої наявної інформацією, Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності розглянув у першому читанні проект Закону України «Про превентивні і компенсаційні засоби у зв'язку із катуванням, нелюдським чи таким, що принижує гідність, поводженням або покаранням щодо засуджених та осіб, узятих під варту, та запровадження інституту пенітенціарних суддів» (№ 4936) та рекомендував Верховній Раді України прийняти його у першому читанні за основу.

Оскільки питання вимагає невідкладного вирішення, звертаємось до Вас із проханням ініціювати розгляд вказаного законопроекту на найближчих пленарних засіданнях Верховної Ради України.

VII. Група справ «Салов/Олександр Волков проти України», в якій Європейський суд констатував проблему у функціонуванні судової влади. Зокрема, Європейський суд констатував наявність системної проблеми судової дисципліни, що стосується незабезпечення її належного відділення від інших гілок влади, що, в свою чергу, не гарантує незалежності суддів і захисту від порушень і свавілля при застосуванні дисциплінарних заходів.

З метою вжиття заходів загального характеру у цій групі справ було прийнято низку змін до Конституції та ухвалено закони, які передбачають нову

комплексну правову основу правосуддя, у тому числі в частині дисциплінарної відповідальності та кар'єри суддів.

Проте, незважаючи на вказані зміни, ще залишаються проблемні питання, викладені у детальному меморандумі Секретаріату КМ РС. Детальний аналіз меморандуму буде здійснено за допомогою проекту Ради Європи «Підтримка впровадження судової реформи в Україні», про що Вас буде повідомлено додатково листом.

VIII. Група справ «Балицький проти України», в якій Європейський суд констатував порушення положень Конвенції з огляду на те, що визнавальні показання, які в подальшому було використано судом для засудження заявника, відбирались у заявника формально як у свідка під час його адміністративного арешту, але фактично його допитували як підозрюваного, не забезпечуючи при цьому права мати захисника та права не свідчити проти себе.

Крім цього, Європейський суд вказав на використання слідчими органами практики, коли, незважаючи на наявність у справі підстав для кваліфікації злочину, розслідування якого вимагає обов'язкової участі захисника, слідчі органи кваліфікують його як менш тяжкий і, отримуючи сумнівну відмову особи від захисника, позбавляють її права мати захисника на початкових етапах розслідування.

Заходами загального характеру у цій групі справ є приведення адміністративної практики державних органів у відповідність з Конвенцією, практикою Європейського суду стосовно забезпечення ефективного виконання положень Кримінального процесуального кодексу України щодо права осіб, які тримаються під вартою, на захисника з початку позбавлення волі.

IX. Група справ «Веренцов проти України», в якій Європейський суд вказав на порушення, спричинені наявністю законодавчої прогалини щодо регулювання свободи зібрань, яка існує у законодавстві України протягом більш ніж двох десятиліть.

Заходами загального характеру у цій групі справ є:

1. Внесення змін у чинне законодавство: у Верховній Раді України розглядаються проєкт Закону України «Про гарантії свободи мирних зібрань» (реєстр. № 3587 від 07.12.2015), а також альтернативний проєкт Закону України (реєстр. № 3587-1 від 11.12.2015). Зазначені законопроєкти 31.05.2016 надіслані до Європейської комісії за демократію через право. У Комітеті Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин 28.09.2016 відбулася зустріч делегації експертів Венеціанської комісії з Головою Комітету, в ході якої були обговорені зазначені законопроєкти. Також члени делегації повідомили, що остаточні висновки Венеціанської комісії щодо вказаних законопроєктів будуть оприлюднені у жовтні поточного року.

2. Забезпечення приведення практики національних судів, місцевої влади та поліції у відповідність з принципами Конвенції та практикою Європейського суду.

Беручи до уваги те, що і досі питання на законодавчому рівні не вирішено, звертаємось до Вас із проханням ініціювати розгляд вказаного законопроекту на найближчих пленарних засіданнях Верховної Ради України.

X. Група справ «Найдьон проти України», яка стосується незабезпечення державними органами можливості отримати копії документів з матеріалів справи, яких особи потребують для обґрунтування своєї заяви до Європейського суду.

Заходами загального характеру, необхідними для виконання рішень у вказаній групі справ, є розроблення законопроекту про внесення змін до законодавства щодо забезпечення гарантій ув'язненим, отримання копій документів з матеріалів їх кримінальних впроваджень (кримінальних справ), у тому числі для подальшого звернення за захистом своїх прав до міжнародних інстанцій, зокрема до Європейського суду.

XI. Група справ «Луценко/Тимошенко проти України», яка стосується використання державними органами судового провадження та затримання заявників з метою усунення їх від політичного життя та участі у майбутніх парламентських виборах.

Заходами загального характеру цієї групи справ є забезпечення приведення практики органів прокуратури та судів у відповідність з Конвенцією та практикою Європейського суду щодо недопущення затримання та подальшого тримання під вартою і засудження з метою недопроведення до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні правопорушення, а й з інших причин.

Також необхідними заходами у цій групі справ є забезпечення на законодавчому рівні та в адміністративній практиці незалежності прокурорів, створення органів прокуратури, які не залежать від керівництва прокуратури, та реорганізація структури прокуратури.

XII. Група справ «Наталія Михайленко проти України», яка стосується загалом свавільного застосування примусових заходів медичного характеру (свавільного поміщення осіб до психіатричних закладів) без права на судовий перегляд за її власним бажанням.

Заходом загального характеру у цій групі справ є внесення змін до чинного законодавства. Зокрема, проект Закону України «Про внесення змін до законодавчих актів щодо надання психіатричної допомоги» (реєстр. № 4449 від 15.04.2016) розроблено з метою створення реального механізму захисту прав недієздатних осіб та попередження свавілля при їх госпіталізації в психіатричних закладах та приведення чинного законодавства у відповідність з міжнародними стандартами надання психіатричної допомоги ув'язненим.

Цей проект включено до порядку денного, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 03.10.2017 № 2149-VIII.

З огляду на важливість вирішення цієї проблеми саме на законодавчому рівні просимо Вас ініціювати розгляд вказаного законопроекту на найближчих пленарних засіданнях Верховної Ради України.

Також, крім визначених вище груп справ та заходів загального характеру, необхідних для їх виконання, повідомляємо про рішення в окремих справах, заходом загального характеру у яких є внесення змін до законодавства.

1. Рішення у справі «Гонгалде проти України», яке перебуває під посиленням наглядом Секретаріату та делегатів КМ РС.

Заходами загального характеру у цій справі є забезпечення на законодавчому рівні та в адміністративній практиці державних органів безпеки життя та діяльності журналістів.

2. Рішення у справі «Веніамін Тимошенко проти України», в якому Європейський суд констатував порушення положення Конвенції з огляду на те, що національне законодавство стосовно права на страйк є суперечливим і не передбачає однозначного переліку випадків, коли реалізацію права на страйк може бути обмежено або заборонено.

Так, з метою вжиття заходів загального характеру у цій справі було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо гарантування реалізації конституційного права людини на страйк» (реєстр. № 4639 від 11.05.2016).

06.06.2017 його було передано на доопрацювання.

13.07.2017 Верховною Радою України було одержано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо гарантування реалізації конституційного права людини на страйк» (реєстр. № 4639-д від 13.07.2017) та включено до порядку денного, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 03.10.2017 № 2149-VIII.

Просимо Вас ініціювати розгляд законопроекту № 4639-д на найближчих пленарних засіданнях Верховної Ради України.

3. Рішення у справі «Арская проти України», в якому Європейський суд констатував порушення положення Конвенції у зв'язку із нечіткістю нормативно-правових актів щодо прийому пацієнтів до відділень інтенсивної терапії та недосконалість законодавства щодо встановлення кваліфікованим фахівцем здатності пацієнтів приймати рішення щодо свого лікування, в тому числі щодо отримання інформованої згоди на лікування.

Заходами загального характеру у цій справі є внесення змін до чинного законодавства. Зокрема, Планом дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року передбачено внесення змін до Закону України «Про психіатричну допомогу» і Основ законодавства України про охорону здоров'я, які визначатимуть порядок обстеження та лікування в закладах охорони здоров'я осіб з психічними розладами, які відмовляються від життєво необхідного лікування.

4. Рішення у справі «Вінгман проти України», в якому Європейський суд констатував порушення положень Конвенції з огляду на відсутність у заявника, засудженого до покарання у виді позбавлення волі, можливості домогтися переведення до колонії, розташованої ближче до місця його проживання.

З метою вжиття заходів загального характеру у цій справі було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до статті 93

Кримінально-виконавчого кодексу України (щодо удосконалення гарантій права засуджених на відбування покарання за місцем проживання до засудження або місця постійного проживання родичів)». Вказаний законопроект 03.07.2015 було зареєстровано у Верховній Раді України за № 2253а і 03.10.2017 включено до порядку денного, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 03.10.2017 № 2149-VIII.

Просимо Вас ініціювати розгляд вказаного законопроекту на найближчих пленарних засіданнях Верховної Ради України.

5. Рішення у справі «Ошурко проти України», в якому Європейський суд, серед іншого, констатував порушення положень Конвенції у зв'язку із затримкою між постановленням ухвали про дострокове звільнення від відбування покарання за станом здоров'я та фактичним його звільненням з-під варти.

З метою вжиття заходів загального характеру у цій справі було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Кримінально-виконавчого кодексу України щодо порядку звільнення від відбування покарання» (реєстр. № 4764 від 24.04.2014).

Законопроектом було запропоновано внести зміни до статті 539 Кримінального процесуального кодексу України, передбачивши обов'язкову участь засудженого, який відбуває покарання у місцях позбавлення волі, у судовому засіданні під час розгляду питання його звільнення від відбування покарання та про негайність надіслання рішення суду після його проголошення до установи виконання покарання, а також до статті 153 Кримінально-виконавчого кодексу України, якими закріпити норму про негайне звільнення засудженого з моменту отримання рішення суду.

Законопроект було відхилено у першому читанні.

Відповідно для вирішення констатованої Європейським судом проблеми необхідно запропонувати новий проект змін до чинного законодавства, який би усунув вказані порушення.

6. Рішення у справі «Мороз проти України», в якому Європейський суд констатував порушення з огляду на те, що національне законодавство, чинне на час подій, не містило визначеної процедури надання або відмови у наданні дозволу на побачення та листування особам, які тримаються під вартою. Також у цій справі було констатовано порушення у зв'язку з тим, що обмеження права заявника користуватися релігійною літературою та предметами релігійного культу не було виправданим та «встановленим законом».

З огляду на існування на національному рівні прогалини у законодавчому регулюванні процедури надання дозволу особам, які тримаються під вартою, на побачення з рідними Європейський суд звернув увагу на необхідність запровадження в національному законодавстві та адміністративній практиці необхідних реформ з метою приведення їх у відповідність з вимогами Конвенції та практикою Європейського суду.

У зв'язку з цим Кабінетом Міністрів України було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про попереднє

ув'язнення» (щодо удосконалення окремих норм)» (реєстр. № 4576 від 04.05.2016).

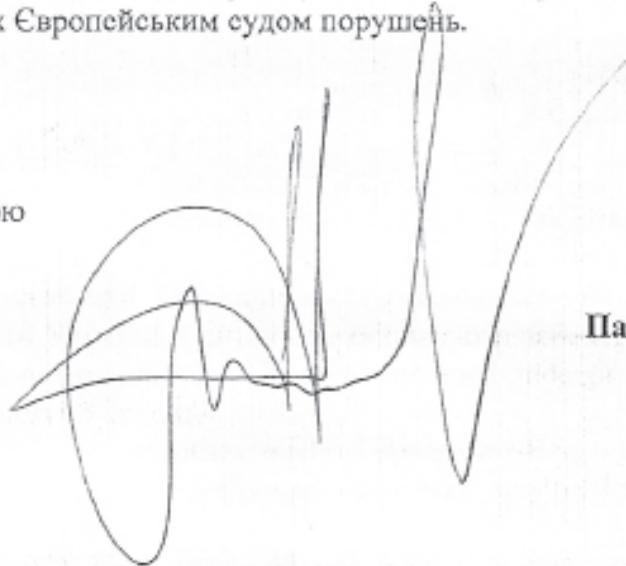
Наразі вказаний законопроект знаходиться на розгляді у Комітеті Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності та включений до порядку денного шостої сесії Верховної Ради України восьмого скликання.

З огляду на вищезазначене просимо Вас ініціювати включення законопроекту № 4576 до першочергового розгляду на поточній сесії Верховної Ради України.

Варто також зауважити, що цей перелік справ та аналіз порушень не є вичерпними, оскільки КМ РС здійснює нагляд у кожній справі. Проте на сьогодні важливим є саме вирішення системних проблем, які лягли в основу констатованих Європейським судом порушень.

З повагою

Міністр

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Павло ПЕТРЕНКО

г) забезпечення професійної підготовки з питань вивчення Конвенції та практики Суду прокурорів, адвокатів, працівників правоохоронних органів, працівників імміграційних служб, інших категорій працівників, професійна діяльність яких пов'язана із правозастосуванням, а також з триманням людей в умовах позбавлення свободи;

д) інші заходи, які визначаються - за умови нагляду з боку Комітету міністрів Ради Європи - державою-відповідачем відповідно до Рішення з метою забезпечення усунення недоліків системного характеру, припинення спричинених цими недоліками порушень Конвенції та забезпечення максимального відшкодування наслідків цих порушень.

З метою вжиття заходів загального характеру орган представництва (Міністерство юстиції України в особі Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини) щокварталу готує та надсилає до Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) подання щодо вжиття заходів загального характеру. Одночасно з поданням готує аналітичний огляд для Верховного Суду України та надсилає до Апарату Верховної Ради України пропозиції для врахування під час підготовки законопроектів.

Наголошую, що стаття 1 Закону України передбачає, що орган представництва – є органом, відповідальним за забезпечення представництва України в Європейському суді та координацію виконання його рішень.

2. Щодо практики Європейського суду та Комітету міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) у справах проти України, у яких було констатовано проблему тривалого невиконання рішень національних судів

Проблема тривалого невиконання рішень національних судів, про яку Ви зазначасте у своєму листі, існує в Україні вже десятиліттями та на жаль, не втрачає своєї актуальності.

15 жовтня 2009 року Європейський суд ухвалив рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (заява № 40450/04), у якому констатував, що проблема невиконання рішень національних судів в Україні носить системний характер, і що встановлені «порушення є наслідком несумісної з положеннями Конвенції практики, яка полягає в систематичному невиконанні державою-відповідачем рішень національних судів, за виконання яких вона несе відповідальність і у зв'язку з якими сторони, права яких порушені, не мають ефективних засобів юридичного захисту» (п. 4 резолютивної частини рішення).

Європейський суд також застосував процедуру «пілотного» рішення, постановивши, що протягом року з дня ухвалення вказаного рішення державою-відповідачем повинна вирішити встановлену проблему та забезпечити всім заявникам, а також іншим особам з аналогічними скаргами ефективні засоби захисту від вказаних порушень.

Саме через цю проблему Україна довгий час займала перше місце серед держав-членів Ради Європи за кількістю звернень до Європейського суду

(довідково слід зазначити, що станом на 31 грудня 2015 року на розгляді в Європейському суді перебувало загалом 64 850 справ проти держав-сторін Конвенції, з них 13 850 справ – проти України, що складає 21,4 % від загальної кількості справ; станом на 31.12.2016 перебувало загалом 79 750 справ проти держав-сторін Конвенції, з них 18 150 справ – проти України, що складає 22,8 % від загальної кількості справ).

Принадібно зазначаю, що зазначену інформацію Уповноважений у справах Європейського суду з прав людини щорічно надсилає КМУ у звітах про результати діяльності Уповноваженого. Також ця інформація є у відкритому доступі на офіційному веб-сайті Європейського суду за посиланням: http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_pending_2017_BIL.pdf

Ситуація щодо першості України у цьому непрестижному рейтингу змінилася з ухваленням Великою Палатою Європейського суду рішення у справі *«Бурмич та інші проти України»* (заяви №№ 46852/13 та інші). У цьому рішенні Європейський суд постановив вилучити зі свого реєстру (*strike out*) 12 148 заяв, які стосуються системної проблеми невиконання рішень національних судів в Україні та передати їх КМ РС, який здійснюватиме подальший нагляд за їх виконанням в контексті вжиття заходів загального характеру.

Відповідно до резолютивної частини цього рішення Європейського суду 12 148 справ цієї групи розглядатимуться в рамках зобов'язань, які Європейський суд визначив для України ще у пілотному рішенні у справі *«Юрій Миколайович Іванов проти України»*.

Відповідно до статті 2 Закону України порядок виконання рішень Європейського суду визначається цим Законом, Законом України «Про виконавче провадження», іншими нормативно-правовими актами з урахуванням особливостей, що передбачені вказаним Законом.

Стаття 1 Закону України визначає, що рішенням Європейського суду є: а) остаточне рішення Європейського суду з прав людини у справі проти України, яким визнано порушення Конвенції; б) остаточне рішення Європейського суду з прав людини щодо справедливої сатисфакції у справі проти України; в) рішення Європейського суду з прав людини щодо дружнього врегулювання у справі проти України; г) рішення Європейського суду з прав людини про схвалення умов односторонньої декларації у справі проти України.

Відповідно, рішення Великої Палати Європейського суду у справі *«Бурмич та інші проти України»* про вилучення Європейським судом справ зі свого реєстру є рішенням, яке не підлягає виконанню відповідно до процедури, встановленої Законом України.

КМ РС, який відповідно до статті 46 Конвенції здійснює нагляд за виконанням рішень Європейського суду, звертає особливу увагу на вказану групу справ і ретельно розглядає всі заходи, які Україна вживає чи планує вжити з метою виконання рішень Європейського суду цієї категорії.

З моменту ухвалення Європейським судом «пілотного» рішення КМ РС ухвалив п'ять проміжних резолюцій, у яких висловив серйозне невдоволення тривалою відсутністю прогресу у вирішенні встановленої Європейським судом проблеми. Неодноразово у своїх проміжних резолюціях КМ РС закликав органи влади України ухвалити необхідні зміни до законодавства з метою забезпечення виконання рішень національних судів, створити ефективний засіб захисту осіб у зв'язку з їх скаргами на невиконання рішень національних судів, а також забезпечити фінансування у розмірі, необхідному для забезпечення належного виконання рішень судів в Україні.

Більше того, ще у своїй резолюції, ухваленій у 2010 році, КМ РС закликав органи влади України забезпечити всім особам в Україні, які перебувають у становищі, аналогічному становищу заявників до Європейського суду (тобто всім особам, на чью користь не виконуються рішення національних судів), ефективні засоби захисту і належне відшкодування.

У своєму рішенні від червня 2016 року делегати КМ РС, серед іншого, наполегливо закликали органи державної влади України запровадити триступеневу стратегію з метою знаходження ефективного довгострокового вирішення проблеми невиконання рішень національних судів, у тому числі:

- обрахування суми заборгованості, яка виникла у зв'язку з невиконаними в Україні рішеннями;
- запровадження схеми виплат з певними умовами або, яка містить альтернативні пропозиції, для забезпечення виконання рішень, які все ще залишаються невиконаними;
- внести необхідні зміни до державного бюджету України для того, щоб відповідні кошти стали доступними для ефективного функціонування зазначеної вище схеми, а також з метою запобігання виникненню ситуацій невиконання рішень національних судів, ухвалених проти держави або державних підприємств, розробити необхідні процедури для гарантування належного врахування бюджетних обмежень при ухваленні законів.

У зв'язку із ухваленням Європейським судом рішення у справі *«Бурмич та інші проти України»* Уряд України розпочав новий (як для України, так і для КМ РС) формат співпраці з КМ РС з метою вирішення вказаної проблеми. Зокрема, на цей час ведуться переговори щодо створення належного та ефективного механізму, який вирішить і довготривалу проблему і надасть відповідне відшкодування заявникам.

3. *Щодо «життя заходів загального характеру на виконання рішень Європейського суду у справах «Юрій Миколайович Іванов проти України» та «Бурмич та інші проти України»*

Починаючи з 2009 року, Міністерство юстиції України неодноразово звертало увагу органів влади на необхідність вирішення проблеми невиконання рішень Європейського суду в Україні. Зокрема, з метою вирішення встановленої

Європейським судом проблеми Міністерство юстиції України розробило кілька законопроектів, спрямованих на створення ефективної системи виконання рішень національних судів.

Міністерством юстиції було розроблено та подано до КМУ проект Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», який було прийнято Верховною Радою України 05 червня 2012 року № 4901-VI.

Законом запроваджувався механізм, за яким виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів, підприємств, установ чи організацій, боржника-юридичної особи, примусова реалізація майна якого забороняється, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, у разі якщо неможливо виконати рішення за рахунок боржника.

Однак, у зв'язку з недостатністю коштів у Державному бюджеті на виконання рішень національних судів, боржниками за якими є держава, у Законах України про Державний бюджет України на 2015-2018 роки передбачено норму щодо розстрочення заборгованості на більш ніж 7,5 мільярдів гривень шляхом видачі державних казначейських векселів, порядок реалізації якої затверджено постановою КМУ «Деякі питання виконання рішень судів, що гарантовані державою, а також рішень Європейського суду з прав людини» від 16 вересня 2015 року № 703.

Крім того, 09 серпня 2017 року КМУ була прийнята постанова № 591 «Про утворення міжвідомчої робочої групи з вирішення проблемних питань, пов'язаних із виникненням заборгованості держави за рішеннями судів» (щодо справи *«Юрій Миколайович Іванов проти України»* та групи справ *«Жовнер проти України»*). Вказана міжвідомча робоча група (далі – МРГ) в результаті роботи має розробити стратегію погашення заборгованості держави та запобігання її виникненню.

10 жовтня 2017 року відбулося перше засідання міжвідомчої робочої групи під час якого було затверджено порядок денний засідання, персональний склад та вирішено:

- створити реєстри рішень національних судів, що набрали законної сили, боржниками за якими є державні органи, їх підприємства, установи, організації, також органи, яким делеговані повноваження органів виконавчої влади та рішень, які перебувають на розгляді Європейського суду;

- центральним органам виконавчої влади до 11 грудня 2017 року провести облік рішень і виконавчих документів, боржниками за якими є державні органи, їх підприємства, установи, організації, а також органи, яким делеговані повноваження органів виконавчої влади, підготувати статистичну інформацію щодо структури такої заборгованості та узагальнену інформацію подати до 22 грудня 2017 року Міністерству юстиції;

- Міненерговугілля, Державній казначейській службі України (далі – ДКС), Пенсійному фонду України – невідкладно завершити роботу з поданням Міністерству юстиції вичерпної інформації стосовно 1300 заяв до

Додаток 2

Європейського суду, які перебувають на опрацюванні в Міністерстві юстиції, з відповідними документами;

- Міністерству фінансів України скоординувати роботу публічного ПАТ «Державний ощадний банк України» та ДКС щодо здійснення заходів, пов'язаних із передачею ДКС інформаційного ресурсу, необхідного для здійснення обміну документів в електронній формі на виконання постанови КМУ від 16 вересня 2015 року № 703.

Принадібно повідомляю, що Князевича Р.П. було повідомлено про створення цієї робочої групи, а також запропоновано надати кандидатуру для подальшої в ній участі листом від 08 листопада 2017 року № 43362/1623-0-1-17/5 (копія додається).

Станом на сьогоднішній день здійснюється підготовка до наступного засідання.

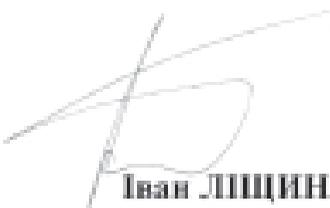
Варто підкреслити важливість діяльності парламенту України у межах не тільки вирішення зазначеної у цьому листі проблеми, а й процесу виконання рішень Європейського суду, ухвалених проти України в цілому.

Із задоволенням відзначаю створення у Верховній Раді України підкомітету з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини. Сподіваємось, що його створення допоможе привести процес виконання рішень Європейського суду, особливо тих, які потребують внесення змін у чинне законодавство України, у належний рівень. Адже з метою зменшення скарг та вирішення системної проблеми невиконання рішень національних судів в Україні зокрема, необхідно уникнути ситуації прийняття законодавства, що закріплюватиме додаткові гарантії для осіб, виконання яких держава не зможе забезпечити у повному обсязі, зокрема, через відсутність достатнього фінансування.

Додаток: на 3 арк. в 1 прим.

З повагою

**Заступник Міністра юстиції
України – Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Іван ЛИЩІНА

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

вул. Городняцького, 13, м. Київ, 01001
Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-03
E-mail: themis@minjust.gov.ua
<http://www.minjust.gov.ua>
Код ЄДРПОУ 00016822

Голові Комітету Верховної Ради
України з питань правової
політики і правосуддя
Князевичу Р.П.

08.11.2017 № 43362/1623/01-17/5
На № 04-22/15-2119 від 08.10.2017

Шановний Руслане Петровичу!

Одним із зобов'язань України, що випливає з її членства в Раді Європи, є, зокрема, обов'язок забезпечувати належне виконання рішень Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд).

Обов'язкова сила рішень Європейського суду та їх виконання передбачено статтею 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та статтею 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» (далі – Закон України). Остаточне рішення Європейського суду передається Комітету міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ), який здійснює нагляд за його виконанням.

Порядок координації Уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини (далі – Уповноважений) виконання рішень Європейського суду передбачено у главі третій Закону України.

Станом на 13.10.2017 КМ РЄ здійснює нагляд у 1136 рішеннях у справах проти України.

З цих рішень 921 перебуває під посиленням наглядом, 207 рішень підпадають під визначення стандартної процедури здійснення нагляду та 8 рішень є новими для КМ РЄ. 135 рішень у справах проти України виявляють системну проблему (leading cases), 981 рішення із повторювальними порушеннями та 72 рішення Європейського суду щодо дружнього врегулювання у справах проти України.

Відповідно до статті 13 Закону України заходи загального характеру вживаються з метою забезпечення додержання державою положень Конвенції, порушення яких встановлене рішенням, забезпечення усунення недоліків системного характеру, які лежать в основі виявленого Європейським судом порушення, а також усунення підстави для надходження до Європейського суду заяв проти України, спричинених проблемою, що вже була предметом розгляду в Європейському суді.

Заходами загального характеру є заходи, спрямовані на усунення зазначеної в рішенні системної проблеми та її першопричини, зокрема:

а) внесення змін до чинного законодавства та практики його застосування;

Додаток 2

б) внесення змін до адміністративної практики;
в) забезпечення юридичної експертизи законопроектів;
г) забезпечення професійної підготовки з питань вивчення Конвенції та практики Європейського суду прокурорів, адвокатів, працівників правоохоронних органів, працівників імміграційних служб, інших категорій працівників, професійна діяльність яких пов'язана із правозастосуванням, а також із триманням людей в умовах позбавлення волі;

д) інші заходи, які визначаються, за умови нагляду з боку КМ РС – державою-відповідачем відповідно до рішення з метою забезпечення усунення недоліків системного характеру, припинення спричинених цими недоліками порушень Конвенції та забезпечення максимального відшкодування наслідків цих порушень.

Повідомляємо, що КМ РС класифікує справи не тільки за ознаками здійснення подальшого «посиленого» або «стандартного» нагляду за їх виконанням.

З метою оптимізації процесу здійснення нагляду за виконанням державами-членами Ради Європи рішень Європейського суду КМ РС класифікує їх у групи.

На сьогодні КМ РС здійснює посилений нагляд у таких групах справ проти України:

1. Група справ «Юрій Миколайович Іванов/Жовнер проти України», яка стосується найбільш масштабної та актуальної в Україні на сьогодні проблеми невиконання чи тривалого виконання рішень національних судів.

На черговому засіданні в червні 2016 року КМ РС ухвалив рішення, в якому наполегливо закликав Україну запровадити триступеневу стратегію з метою знаходження ефективного довгострокового вирішення проблеми тривалого виконання рішень національних судів:

1. Обрахувати суму заборгованості, яка виникла у зв'язку з невиконаннями в Україні рішеннями.

Вживаючи заходи загального характеру, рекомендовані КМ РС, Кабінет Міністрів України надав доручення державним органам провести підрахунок заборгованості за рішеннями національних судів. За підрахунками вона становить близько 33 млрд гривень, 496 847,77 євро, 40 000 доларів США.

Наразі Міністерством юстиції України здійснюється підрахунок заборгованості органів місцевого самоврядування. На даний час сума заборгованості є неостаточною, але вже складає близько 110 млн гривень.

2. Запровадити схему виплат з певними умовами або яка містить альтернативні пропозиції для забезпечення виконання рішень, які все ще залишаються невиконаними.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» затверджено механізм реструктуризації заборгованості за судовими рішеннями, виконання яких гарантовано державою. Цей механізм реалізовано у порядку реструктуризації заборгованості, що виникла станом на 01.01.2017 за рішеннями судів, виконання яких гарантовано державою, а також за рішеннями Європейського суду з прав людини, прийнятими за наслідками розгляду справ

проти України, фінансовими казначейськими векселями, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 703 «Про деякі питання виконання рішень судів, що гарантовані державою, а також рішень Європейського суду з прав людини» (зі змінами).

У зв'язку з цим наразі розробляється порядок реструктуризації заборгованості обсягом до 7 544 562 370 гривень, що виникла станом на 01.01.2017 шляхом видачі фінансових казначейських векселів строком обігу до семи років з відстроченням платежів за цією заборгованістю на один рік та відсотковою ставкою 9,3 відсотка річних.

У свою чергу, одним із основних механізмів урегулювання проблеми невиконання судових рішень є достатній рівень фінансового забезпечення бюджетної програми, спрямованої на виконання судових рішень.

3. Внести необхідні зміни до Державного бюджету України для того, щоб відповідні кошти стали доступними для ефективного функціонування зазначеної вище схеми, а також з метою запобігання виникненню ситуацій невиконання рішень національних судів, ухвалених проти держави або державних підприємств, розробити необхідні процедури для гарантування належного врахування бюджетних обмежень при ухваленні законів.

За рахунок бюджетних джерел забезпечується соціальний захист широких верств населення країни, серед яких особи, які отримують пенсії та інші види соціальних виплат, тому передбачення у Державному бюджеті України видатків на виконання судових рішень здійснюватиметься на засадах справедливого, неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами та з врахуванням загальносуспільних потреб, необхідності забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, виходячи з фінансових можливостей держави. Тобто є абсолютно необхідним передбачати достатній обсяг видатків на виконання судових рішень.

Ураховуючи вищезазначене та у зв'язку з необхідністю нагального та ефективного вирішення встановленої Європейським судом системної проблеми невиконання рішень національних судів, необхідно якнайшвидше сформулювати поступову стратегію довгострокового вирішення проблеми тривалого виконання рішень національних судів, створивши на національному рівні координаційний орган, відповідальний за вирішення вказаної проблеми.

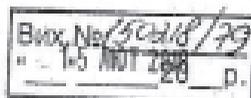
У зв'язку із цим Кабінетом Міністрів України була прийнята постанова від 09.08.2017 № 591 «Про утворення міжвідомчої робочої групи з вирішення проблемних питань, пов'язаних із виникненням заборгованості держави за рішеннями судів» (справа «Юрій Іванович Іванов проти України» та група справ «Жовнер проти України»).

Вказана робоча група в результаті роботи має розробити стратегію погашення заборгованості держави та запобігання її виникненню.

10.10.2017 відбулося перше засідання міжвідомчої робочої групи, під час якого було затверджено порядок денний засідання, персональний склад та вирішено:

- створити реєстри рішень національних судів, що набрали законної сили, боржниками за якими є державні органи, їх підприємства, установи, організації,

Додаток 3

Заступнику Міністра юстиції - Уповноваженому у
справах Європейського суду з прав людини
Ліщині І.Ю.
01001 м.Київ, вул.Городецького, 13

*Свідоцтво про право на зайняття
адвокатською діяльністю №3167/10 від 21.12.2006р.
Адреса: 01004, м. Київ,
вул. Антоновича 4/б, кв.38
тел.:097 226 49 95
факс: 044 234 11 00*

*у справі «Бурмич та інші проти України»
Заява №46852/13*

Адвокатський запит
(в порядку ст.24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»)

Мною здійснюється представництво інтересів ТОВ «Gud Edvays» (Гуд Едвайс), яке було заявником у Європейському суді з прав людини (заява №37594/16). Заявник скаржився на порушення його прав гарантованих ст. 6 Конвенції та ст. 1 Першого протоколу до Конвенції та ст. 13 Конвенції.

Так, 09.06.2005 р. ухвалою Господарського суду Запорізької області порушено провадження у справі у справі про банкрутство Бердянського державного заводу скловолокна.

18.04.2011 р. ухвалою Господарського суду Запорізької області затверджено реєстр конкурсних кредиторів, яким, встановлено заборгованість боржника перед Закритим акціонерним товариством «Трансмаш» у розмірі 23 490 580 грн. 14 грн. (двадцять три мільйони чотириста дев'яносто тисяч п'ятсот вісімдесят грн. 14 коп.).

06.02.2013 р. між ЗАТ «Трансмаш» та ТОВ «Гуд Едвайс» укладено договір відступлення права вимоги № 1, згідно даного договору до Заявника переходить право вимоги від Боржника сплати коштів у розмірі визначеному ухвалою Господарського суду Запорізької області від 18.04.2011 р.

25.02.2013 р. ухвалою Господарського суду Запорізької області здійснено заміну ЗАТ «Трансмаш» на Заявника та визнано останнього кредитором у справі. Цією ж ухвалою Боржника визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру у справі.

Рішення суду від 25.02.2013 року станом на жовтень 2017 так і виконаним не було.

Заява ТОВ «Gud Edvays» (Гуд Едвайс) №37594/16 була приєднана до справи «Бурмич та інші проти України» (заява №46852/13) відповідно до правила 42 пар.1 Регламенту Суду в поєднанні з правилом 71 пар.1, про що було повідомлено мене Європейським Судом з прав людини 12 жовтня 2017 року.

Відповідно до рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Бурмич та інші проти України» (зазначені в додатках до цього рішення), мають розглядатися національними органами влади в межах заходів загального характеру, зобов'язання по яких визначені у пілотному рішенні у справі *Юрій Миколайович Іванов проти України*.

Прошу повідомити мене про порядок та строки виконання рішення Господарського суду Запорізької області від 18.04.11 р., з урахуванням Постанови Господарського суду від 25.02.2013 р. в рамках виконання рішення ЄСПЛ «Бурмич та інші проти України».

Додатки:

1. Ордер
2. Свідоцтво на право здійснення адвокатської діяльності
3. Лист Європейського суду з прав людини від 12.10.2017.
4. Витяг з єдиного державного реєстру юридичних та фізичних осіб підприємців ТОВ «ГУД ЕДВАЙС».
5. Ухвала Господарського суду Запорізької області від 18.04.2011
6. Договір №1 про відступлення права вимоги від 06.02.2013
7. Постанова Господарського суду Запорізької області від 25.02.2013
8. Ухвала Господарського суду Запорізької області від 22.12.2015

Додаток 4

№ 46852/13
27 БЕР 2018МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИвул. Городицького, 13, м. Київ, 01001
Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-03
E-mail: themis@minjust.gov.ua
http://www.minjust.gov.ua
Код ЄДРПОУ 00015622№ _____
На № _____

Шановний Назаре Степановичу!

У відповідь на Ваш запит від 15.02.2018, щодо виконання рішення Господарського суду Запорізької області від 18.04.2011, з урахуванням постанови господарського суду від 25.02.2013 у рамках виконання рішення Великої Палати Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) у справі «Бурмич та інші проти України» (заяви №№ 46852/13 та інші) на користь ТОВ «Gud Edvays» (Гуд Едвайс), інтереси якого Ви представляєте, у межах компетенції повідомляємо про таке.

12.10.2017 Великою Палатою Європейського суду було ухвалено остаточне рішення у справі «Бурмич та інші проти України» (заяви №№ 46852/13 та інші). У цьому рішенні Європейський суд постановив вилучити зі свого реєстру (strike out) 12 148 заяв, які стосуються системної проблеми невиконання рішень національних судів в Україні та передати їх Комітету міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ), який здійснюватиме подальший нагляд за їх виконанням в контексті вжиття заходів загального характеру. До списку цих заяв було приєднано і справу ТОВ «Gud Edvays» (Гуд Едвайс) за заявою № 37594/16.

Разом з тим зазначаємо, що рішення у справі «Бурмич та інші проти України» містить два додатки з інформацією щодо заявників. Додаток 1 включає в себе справи, про які Європейським судом було повідомлено Уряд України, Додаток 2 – справи, про які повідомлено не було. Справу ТОВ «Gud Edvays» (Гуд Едвайс) за заявою № 37594/16 було приєднано до Додатку 2, тому інформація про тривале невиконання якого саме рішення національного суду було підставою для звернення до Європейського суду, відсутня.

Відповідно до резолютивної частини вказаного рішення Європейського суду 12 148 справ розглядатимуться в рамках зобов'язань, які Європейський суд визначив для України ще у пілотному рішенні у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (заява № 40450/04, рішення набуло статусу остаточного 15.01.2010), в якому було констатовано наявність системної проблеми щодо порушення пункту 1 статті 6 Конвенції про захист

прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), статті 13 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку із тривалим невиконанням рішень національних судів в Україні.

Звертаємо Вашу увагу, що вказаним рішенням Європейський суд не присудив справедливую сатисфакцію жодному із заявників.

На національному рівні процес координації виконання рішень Європейського суду врегульовано, серед іншого, Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» (від 23.02.2006 № 3477-IV) (далі – Закон України) та Законом України «Про виконавче провадження» (від 02.06. 2016 № 1404-VIII).

Статтею 1 Закону України передбачено, що рішенням Європейського суду є: а) остаточне рішення Європейського суду з прав людини у справі проти України, яким визнано порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод; б) остаточне рішення Європейського суду з прав людини щодо справедливої сатисфакції у справі проти України; в) рішення Європейського суду з прав людини щодо дружнього врегулювання у справі проти України; г) рішення Європейського суду з прав людини про схвалення умов односторонньої декларації у справі проти України.

Таким чином, враховуючи положення Закону України, рішення Великої Палати Європейського суду у справі «Бурмич та інші проти України» про вилучення Європейським судом справ зі свого реєстру є рішенням, яке не підлягає встановленій законодавством процедурі виконання.

З огляду на вищевказане Україна у співпраці із КМ РЄ веде активну роботу щодо розроблення відповідної стратегії вирішення цієї проблеми та запровадження механізму надання відповідного і достатнього відшкодування за порушення прав, гарантованих Конвенцією.

З повагою

**Заступник Міністра –
Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Іван ЛІЩИНА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ

www.parlament.org.ua